T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE VE ÖZBEKİSTAN CUMHURİYETLERİNİN SPOR TEŞKİLAT YAPISI VE KURUMSALLIK YAPILARININ KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

NAFISA AKHMEDOVA

DANIŞMAN
DOÇENT DR. SELÇUK BORA ÇAVUŞOĞLU

SPOR YÖNETİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
SPOR YÖNETIM BILIMLERI TEZLI YÜKSEK LISANS PROGRAMI

İSTANBUL-2019

Bu çalışma 03.07.2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından
Spor Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı, Spor Yönetim Bilimleri Tezli Yüksek Lisans Programı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ

Doç. Dr. Selçuk Bora Çavuşoğlu
Danışman
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Spor Bilimleri Fakültesi

Prof. Dr. Bilge DONUK
Jüri Üyesi
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Spor Bilimleri Fakültesi

Doç. Dr. Eray YURTSEVEN
Jüri Üyesi
İstanbul Üniversitesi-İstanbul Tıp Fakültesi

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

NAFISA AKHMEDOVA

(imza)

İTHAF

Aileme ithaf ediyorum

TEŞEKKÜR

Yapmış olduğum bu çalışmanın her aşamasında yorum, öneri ve yönlendirmeleriyle tezin şekillenmesinde yardımlarını esirgemeyen, araştırma başlangıcından bitimine kadar kendisinden çok şey öğrendiğim, danışman hocam Doç. Dr. Selçuk Bora Çavuşoğlu'ya, teşekkür ederim

Ayrıca çalışmamın her evresinde manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen aileme ve arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

NAFISA AKHMEDOVA

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI.....II
BEYAN.....III
İTHAF.....IV
TEŞEKKÜR.....V
İÇİNDEKİLER.....VI
TABLOLAR LİSTESİ.....VII
ŞEKİLLER LİSTESİ.....VIII
SEMBOLLER / KISALTMALAR LİSTESİ.....IX
ÖZET.....X
ABSTRACT.....XII
1. GİRİŞ VE AMAÇ.....1
2. GENEL BİLGİLER.....3
2.1. Tarihtan günümüze kadar gelişen spor.....3
2.1.2. Sporda teşkilatlanmanın tarihi gelişimi.....6
2.2. Türk spor tarihi 8
2.2.1. Osmanlı İmperatorluğu döneminde Türk sporu.....10
2.2.2. Atatürkün Türk sporuna katkıları 15
2.2.3. Türkiye Cumhuriyeti (döneminde) sporda teşkilatlanmanın gelişimi.....18
2.2.4. Türkiye Cumhuriyeti spor bakanlığı 23
2.2.5. Türkiye Milli Olimpiyat komitesi 27
2.2.6. Türkiye spor sisteminde spor federasyonları.....30
2.3. Özbek sporu tarihi.....34
2.3.1. SSCB döneminde modern sporların Özbekistan'a girişi ve sporda teşkilatlanma.....35
2.3.2. Özbekistan Cumhuriyeti bağımsız olduktan sonra sporda teşkilatlanma gelişimi 37
2.3.3. Özbekistan Cumhuriyeti spor bakanlığı.....42
2.3.4. Özbekistan Milli Olimpiyat komitesi.....43
2.3.5. Özbekistan spor sisteminde spor federasyonları 45
2.3.6. Özbekistan'da sporun yönetsel yapısı içinde spor okulları sistemi 49

3. GEREÇ VE YÖNTEM 53
3.1. Araştırmanın modelı.....53
3.2. Araştırma evreni ve örneklem 53
3.3. Verilerin toplanma süreci.....54
3.4. Verilerin analizi 54
4. BULGULAR.....56
5. TARTIŞMA.....60
6. SONUÇ.....61
KAYNAKLAR.....64
ÖZGEÇMİŞ.....69

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 2.1: Türkiye'deki mevcut spor federasyonları listesi 32

Tablo 2.2: Özbekistan'daki mevcut spor federasyonları listesi 47

Tablo 4.1. Türkiye ile Özbekistanda bulunan Spor Bakanlıklarının kabul ettikleri yasal mevzuatlar.....57

Tablo 4.2: Türkiye ve Özbekistan sporcularının 2000-2016 yıllarda gerçekleştirilen Olimpiyat oyunlarında kazanan medalyaları karşılaştırılması 57

Tablo 4.3: Türkiye ve Özbekistan'da spor federasyonlarının denetimi 59

SEMBOLLER / KISALTMALAR LİSTESİ

ABD - Amerika Birleşik Devletleri

BTGM – Beden terbiyesi Genel Mudurlügü

G SGM – Gençlik ve Spor Genel Mudürlüğü

IF’s - Uluslararası Federasyonlar

IOC - (International Olympic Committee) Milletlerarası Olimpiat komitesi

NOC’s - Milli Olimpik Komiteler

OCOG - Ulusal Organizasyon Kpmiteleri

SSCB - Sovyet Sosyalıst Cumhuriyetler Birligi

TBMM – Türkıye Büyük Millet Meclisi

TICI – Türkıye İdman cemiyetler İttifaki

TMOK- Türkıye Milli Olimpiyat Komitesi

TOP - Olimpik Ortaklar sponsorluk programı

TSK - Türkiye spor kurumu

ÖZET

Akhmedova N.A. (2019). Türkiye ve Özbekistan Cumhuriyetlerinin spor teşkilat yapısı ve kurumsallık yapılarının karşılaştırmalı analizi. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Spor Yönetim Bilimleri programı. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Araştırmada Türkiye hemde Özbekistan spor sistemindeki spor teşkilatlarının tarıhtan günümüze kadar bulunan durumları, belirli görevleri, devletle olan alakaları denetimleri, yapılanma şekillerini ve her iki ülkenin benzerlikleri ve farklılıklarını ortaya konulması üzerinedir.

Araştırmanın kapsamında dokumanları analiz etmek, gözlem yapmak gibi nitel verileri toplama yöntemlerinden faydalanıldığı, algı ve olayların kendi ortamında gerçek olarak hemde bütünüyle her iki ülkenin arasında bulunan farklılık ve benzerliklerin meydana cıkması sağlanmıştır.

Çalışmanın amaçı olarak hem Türkiye hem Özbekistan ülkelerinin mevcut spor sistemi, spor teşkilatlerinin biçimleri, denetimleri, iki devletin de Spor Bakanlıkları, Milli Olimpiyat Komiteleri, spor federasyonları, onların arasında büyük farklılık göstermedikleri fakat niteliksel taraftan karşılaştırılmasına yönelik bir tarama modeli yöntemiyle ele alınması gözlenmiştir.

Toplanan veriler tetkik edildiğinde her iki ülkenin spor teşkilatları bağlı oldukları mevzuatlar acısından benzerlıkleri görülmektedir, diğer tarafdan iki devletin de milli Olimpiyat Komiteleri ve spor federasyonları dışında, spor sistemi yönetimindeki devletin yer aldığı kısmında Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakalığı ve Özbekistan Beden Eğitimi ve Spor Bakanlığı adları ile bulunmaktadır.

İki ülkedeki spor federasyonlarının yapısında devletle olan ilişkileri uluslararası spor kaidelerini dikkate alarak ülkenin yasal mevzuatı ile düzenlemiş aynan bu şekilde benzerlikler göstermiştir. Ancak her iki ülkenin spor sistemindeki spor federasyonlarının denetimleri bakımında farklılıklar bulunmaktadır.

Ayrıca Türkiye spor yapısının yönetiminde gerekli hallerde Spor Genel Müdürlüğü spor federasyonlarının taahhütlerini yerine getirip getirmediklerini takip edebilir. Özbekistanda ise bu prosedür sadece Adalet Bakanlığına ait olup her yılın sonunda spor federasyonları Adalet Bakalnığına raporlama formunda yıllık bilgi vermeleri gerekmektedır.

Anahtar Kelimeler: *Spor teşkilat yapısı, kurumsallık yapı, spor federasyon, Özbekistan ve Türkiye, spor okulu.*

ABSTRACT

Akhmedova N.A. (2019). Sport organizations structure of Turkey and Uzbekistan Republics and comparative analysis of institutional structures. İstanbul University-Cerrahpasa, Institute of Graduate Studies, Sports management program. Master degree thesis. İstanbul.

This research is about of current system of sport organizations in Turkey and Uzbekistan and their specific duties, audits on state relations, structuring ways and revealing the similarities and differences of both countries.

To analyze documents within the scope of the research, it has been ensured that qualitative data collection methods such as observations are used and the differences and similarities that occur between the two countries as well as the realities and perceptions of events and events occur.

As the aim of the study both Turkey and Uzbekistan are existing sports system, the sports organization forms, controls, two states in Sports Ministry, National Olympic Committees, sports federations, they show great differences between them, but dealt with a scan model method for comparing qualitative side were observed.

The collected data are examined when there are expressions of legislation related, sports organizations of the two countries, which have similarities to pain, on the other hand as the two states at the national Olympic Committee and sports federations, except the Ministry of Youth and Sport of Republic Turkey and Physical Education and Sports Ministry of Uzbekistan names with the part where the state of sports management system.

In the structure of the sports federations in the two countries, the relations with the state have been regulated by the legal regulations of the country taking into consideration the international sports rules and showed similarities in this way. However, there are differences in the supervision of sports federations in the sports system of both countries. They can also follow they fulfill their commitments and, where necessary, Sports General Directorate of sports federations sports management structure of Turkey.

In Uzbekistan, this procedure belongs only to the Ministry of Justice, and sports federations are required to provide annual information to the Ministry of Justice in the reporting form at the end of each year.

Key words: *Sports organizational structure, the structure of institutionalization, sport federations, Uzbekistan and Turkey, sport school.*

1. GIRIŞ VE AMAÇ

Spor, bedensel hareketi ve zehinsel menteliteyi korumak va bir kadema yukarıya çıkarmak, sosyal anlamda bağlantı kurmak, güzel vakit geçirmek ve müsabakalrda mücadele ederek kazanmak amaçlı, planlı ya da plansız yapılan bedensel aktivitenin her türlü biçimini ifade eder. Spor resmi teşkilatlanmış koşullar altında gelişen yarışmaların şeklidir. Diğer bir ifadeyle, spor kurumsallaşmış bedensel bir aktivitedir. (Gözde, 2013)

Spor bireysel veya toplu bir şekilde yapılan, kendine özel koşulları olan genel anlamda bir çabaya dayanan fiziksel aktivitelerin, zihinsel yeteneklerin ilerlemesini sağlayan eğiten ve eğlendiren bir uğraştır. Spor bireyin doğal çevresini beşeri çember ile çizerken kazandırdığı yetenekleri belirli koşullarla bir araçla veya araçsız, bireysel veya toplumsal olarak ayrı bir vakit faaliyeti kapsamıyla ya da bütün zamanını değerlendirecek şekilde bir meslek gibi yaptığı sosyalleşmeyi sağlayan, toplumu bir araya getiren ruhu va fiziği güclendiren rekabete dayalı dayanışmacı ve folklorik bir olgudur. (Atasoy ve Kute, 2005)

Spor ve insanlık tarihi arasındaki sıkı bağı spor kurar. Bu güçlü ilgi onun sosyal süreçler ile şekil almasından oluşmaktadır. Bu yuzden spor otomotikman sadece kendisine bağlı olara oluşmaz. Özellikle, belirtmek gerekirse toplumdaki ilişkilerin kurulmasıyla kendisini değiştirir ve yeniden şekil alır. (www. sporbilim. com/sayfa/ asp? mdl_ haber^param =51)

Bütün dünya devletleri spora büyük bir kıymet vermektedir ve spor faaliyetlerinde ilk sıralarda yer almak için yarışmaktadırlar. Başarıları sürekli devam eden devletlere dikkat edildiğinde ise spor bu devletleri adeta yaşamının bir parçası gibi görulmektedir. (Enis, 2004)

Eğitim, politika ve sosyal alandakı bilimlerde olanın spor biliminin alanında da karşılaştırma yapmak, çeşitli devletlerde spor yönetesinin yapısı, benzerlikleri ve organize edilme biçimi idare etme kabiliyetleri, ülke ile olan bağlantıları, spor alanında var olan reell ve tüzel koşulların nelerden oluştuğunu, spor sisteminin kabul ettiği yasaların, takip ettikleri iç ve dış siyasetlerinde ne kadar etkin olduklarını ölçmemize yarar. (İlker, 2013)

Araştırmada öncelikle spor ve sporda teşkilatlanmanın tarihi gelişimi hakkında genel bilgiler verilecek, ardından Türkiye ve Özbekistan'daki spor teşkilatlarının bulunan koşulları, kurumsal içeriği, organize olma şekilleri, devlet ve spor ortasındaki ilişkiler ve denetimleri, yapılanma şekillerini ve her iki ülkenin benzerlikleri ve farklılıklarını ortaya konulması üzerinedir.

Çalışmanın amaçı olarak hem Türkiye hem Özbekistan ülkelerinin mevcut spor sistemi, spor teşkilatlerinin biçimleri, denetimleri, iki devletin de Spor Bakanlıkları, Milli Olimpiyat Komiteleri, spor federasyonları, onların arasında büyük farklılık göstermedikleri fakat niteliksel taraftan karşılaştırılmasına yönelik bir tarama modeli yöntemiyle ne olduğu elde edilecektir.

2. GENEL BILGILER

2.1. Tarihtan günümüze kadar gelişen spor

İnsanlığın tarihinde bilimsellik va toplumsallık açısından ortaya cıkan bütün evrelerin belirli sebepleri hemde cıktıları vardır. Tarihi incelemede bulunursak farklı fikirlerin; bilimsel keşifleri, ahlak kuralları ve toplum olarak yaşama biçimlerini izleyebiliriz. Sporun tarihi evremine baktığımızda kesin zaman olarak keşfedildiği net olmasada garçekleştirilen müsabakalarda tarihteki yerini almiştır. En kadim spor faaliyetleri; okculuk, at arabalar ile yapılan yarışlar ve binicilik gibi kabul ediliyor. Söylenen bu spor alanlarında en cok Mil. Önceki 5000 tarihinde olan Sümerler hemen akabinde mil. Önceki 1000 seneye dayanan Asurlar ve mil. Önceki 300'lerde Hun, Çin İmperatorlukları adını duyurmuştur. Araştırmalar incelendiğinde ilk kez yapılmış müsabakalar tarihta (M.Ö.) 3800 senesinde Mısır devletinde garçekleştırılmıştır. (https://outdoortur kiye.net/ tarihsel -bir-b akis-acisiyla-spor/)

Özellikle spor üzerne araştırma yapan tarihçiler elde ettiği en kadim spor aletlerinin Beni Hasan (Mısır) ve Kyafete (Irak) arkeolojik incelemelerde keşf edilmiş olması da sporun organize va tertib ile yapıldığını Mısır ve Sümer'i göstermektedir. Olimpiyatlar tarihinde antik cağdaki Yunan Olimpıyatlarda yeteneği ile üstün olduğunu gösteren yöneten elitler, bu koşullar altında biri diğeri ile sürekli rekebet etmekteydiler. Mısır'a baktığımızda yöneticilerin okçuluk ve avcılık alanında başarılarının yazıya geçilmesi, yöneten kesimin ve faaliyetlerde birbiriyle yarışmakta ve eski yönetenleri aşmaya çalıştıklarını tespit edilmektedir. Mısır, Anadolu ve Mezopotamya devirlerindeki ınsanlarda atalarından kalan sportif tecrübelerin hepsı ya diniy törenlerden kutlamak ya da harb amaçli eğitimlerde orduğu güçlü kılmak hedefiyle uygulanmıştır. İnsanlık tarihinde orduyu düzene sokan tarafı askeri amaçlı bedensel aktivitelerde ilk sırada olmaları normal görülmektedir. (Nuran, 2014)

Çinde fiziksel ve ruhsal gelişmelere dayalı spor aktivitelerin yeri bir önem arz etmektedir. Tarihteki eski askeri sapora ait tecrübe gibi kabul olunan hem zırhlı hem zırh olmadan garçekleştirilen, Wushu sporu mil. önceki 1122 ve 256 tarıhleri aralığında, Çin Hanedanlığı devrinde çok bilinen spor türüdür. Bu periodda ordular, ok atma, zıplamak, güreş ve at arabası yarışı, koşu, halter kaldırma hemde kılıçı kullanma becerilerini bir üst kademeye cikarmak için çabalamaktaydılar. 7. ve 10. yüzyıllarda yönetimde bulunan Tang hanedanı devrinde ise sürekli göç eden kavimlerin denetim atına alınmasıyla beraber savaş sanatları içeren bedensel faaliyetlerin yerine yarişmaya dayalı faaliyetler geçmeye başlamıştır. Günümüzdeki golf ve bilardo sporların karışımına dayanan chuıwan spor oyununu neredeyse sadece kadınlar

oynamıştı. Bu oyun ilk raket sporları alanında ilk oyunlardan biri olduğu kabullenir. Modern spor çeşitleri devrine geldiğinde Çin'de Polo ve Kungfu sportif alanları da gelişmeye başlamıştır. (Nuran, 2014)

Çevgan - ilk defa Persler tarafından oynanılmış. Çin, Hint medeniyetlerinde ise bu oyuna benzeyen Polo oyunu 12 yuzyıldan 17 yuzyıllar arasında iyice tanınan oyun sayılmış hemde 18. yüzyılda Batıya Hindistandan sönra taşınmıştır. (Nuran, 2014)

Ata binilerek oyuna dahil olunan at yarışlarının haricinde spor çeşiti olarak sayılan Polo, erkek-kadın bir araya gelerek oluşan gruplar ile oynanmış, bununla beraber Çin harbi eğitimlerinde kullanılmıştır. (Nuran, 2014)

Hint uygarlığı ise sportif aktiviteleri vucudun ve beynin gelişmesini amaçlayan bir araç gibi kabul etmişlerdir ve özel olarak kast sisteminin etkin olduğu zamanlarda brahman ve kşatriyalar ile sonrasında Budist rahipler sayesinde spor alanına ait tecrübeler edinilmiştir. Hint medeniyeti satrancı keşf etmiş, Sanskritçe ismiyle Çatturanga, bu güne kadar yaşayan en çok bilinen beyin aktivitesidir. Gerçek adı 4 kısım olarak bilinen ve 4 ana parçadan oluşan Hint askerlerini betimleyen satranç; bu dönemde Hint ordusunun sisteminden etkilenerek ilerletilmiş, stratejik düşünme biçimi olarak bir çok toplumda yer kazanmıştır. (Nuran , 2014)

Bu bağlamda İran, Çin ve Hint medeniyetlerinin birçok bedensel olarak pratik yaptıklarını ve diğer medeniyetlerde dikkat ettiğimiz askeri ve dini gelişimlerin yanı sıra karakteristik olarak geliştirmek amaçlı bazı pratikler de yaptıklarını farketmekteyiz.Çin ve İran medeniyetlerinde bulunmak üzere geleneksel sportif faaliyetlerin soylu ve elit insanlara ve ordudakilere değil bütün halka yönelik etkinliklerin olması dikkatimizi özellikle buraya yöneltmektedir. (Elif, 2016)

Dünya'da spor olayları açısından tarihe damgasını vuran Antik Çağ'da MÖ. 776 ve MS. 393 yılları arasında yapılan Antik Olimpiyatlardır. Ancak, o dönemde yapılan spor olayları günümüzden farklı bir amaç ile yapılırdı. Antik Çağ'da yapılan spor etkinliklerinin dinsel bir motifi bulunmaktaydı ve o dönemdeki tanrılara ya da tanrıçalara adanırdı. (Elif, 2016)

Kısa mesafeli koşu yarışmalarıyla başlayan Antik Olimpiyatlar, giderek uzun mesafede yapılmış, bunun yanı sıra boks müsabakalrı, at arabası yarışları, güreş ve pentatlon hemde diğer çeşit yarışlar yalnızca genç nesillerle yapılan müsabakalar genişlemiştir. (Nuran, 2014)

MÖ 350 senesinde 40.000 kişi kapasiteli yeni bir stadyumun inşaası ve bir çok spor dalının da eklenmesiyle giderek daha geniş kitleyi içine alan Antık cağ Olimpiyatlarının zamanında

Yunan ahalısı hemde koloni halkı bir senesini alır haldedir. Yarışmalara Yunan site devletlerinin yanında Yunan ticari kolonilerden, Girit, Sicilya, Güneyden Italya hemde Asya şehirlerinden katılımcılar gelmiştir. Yunan devletinin Roma İmparatorluğu tarafından ele geçirilip tamaamıyla bir Roma eyaletine dönüştüğü devirlerde ve MÖ 146 senesinden son müsabakaların yapıldığı 261 senesine kadar sürüp gitmektedir. Roma devrinde gladyatör dövüşleri, koşu müsabakaları, at arabası oyunları hemde diğer yarışmaların "circus maximus" Roma ideolojisinin kendi halkına yansıtmada bir araç gibi kullanıldığını görüyoruz. (Nuran, 2014)

Amerikalı sporbilimci P.McIntosh, Antik Yunan oyunlarına kadın, köle ve yabancı gibi kesimler dışarıda kalmak üzere bütün sosyal kesimlerin oyunlara dahil olabildiğini belirtmektedir.Bu dönemde kadınlara özel Yunan Tanrıçalarından olan ''Hera'' için ayrı birtakım oyunlar yapılmaktadır. (Nuran, 2014)

Zamanla Birtakım soylu kesimler olimpiyatlarda başarılar elde amacıyla yalnızca spora ve fiziksel aktivitelere yönelmişler ve belirli dönemlerde olimpik oyunlarda başarı elde eden vatandaşları himaye altına almışlardır.İşte bundan sonra dünyada ilk defa profesyonel sporcu olmak olgusu ortaya çıkagelmiştir. Bu kesimler başka işlerle meşgul olmayarak tecrübeli antrenman yapıran kişilerin eşlik etmesiyle yalnızca olimpik oyunlara hazırlanarak ve bu oyunlarda yarışarak yaşamlarını devam ettirmişlerdir. (Nuran, 2014)

2.1.2. Sporda teşkilatlanmanın tarihi gelişimi

Sporda teşkilatlanma - sporda kurulan ilişkilerin hedeflerini yönü büyük kapsamda veya çalışmaların halledilmesi amacıyla kurulmuş spor kurumlarıdır. (Hakan, 2009)

Bir toplulukta spora nasıl katılım sağlanacağı,hangi seviyede olacağı,faydası ve sorunları bireylerin kabiliyetlerine ve ne kadar ilgilendiklerine bağlı değildir.Topluluğun spora bakış açısı dolayısıyla sporu yönetmek ve organize etmek aşırı mühimdir . (Enis, 2004)

Sporun taşkilatlanması ya da buğünkü yapılanmasının temelleri 19'uncu yuzyılın 1894 yılında olan Paris Kongresi kararlarına göre Milletlerarası Olimpiyat Komitesi (International Olympic Committee - IOC) kurulmasıyla başlamıştır. IOC, ilk yaz olimpiyat oyunlarını 1896'da Atina/Yunanistan'da, ilk kış olimpiyat oyunlarını 1924 yılında Chamonix/Fransa'da gerçekleştirmiştir. IOC, merkezi İsviçre'de bulunan, sporun milletlerarası örgütlenmesinde piramidin en tepesinde yer alarak olimpik sportif faaliyetlerin düzenlenmesinde ve kararların alınmasında yetkili, İsviçre Medeni Kanunu hükümlerine göre kurulmuş, işleyişinde İsviçre kamu hukukunun değil, özel hukukun uygulandığı, dernek statüsünde bir kuruluştur. (Serkan, 2018)

IOC senede bir defa Genel Kurul düzenleyip toplanır. Genel Kurul 8 sene görevde bulunmak için bir Başkan tayin eder. 4.yılda bu başkanın göreve devam etmesi onaylanır. Yürütme Kurulu'nun üyeleri ise 4 yıllık bir süre için seçilir. Olimpik hareket elde edilen gelirlerin büyük bir kısmını, yayıncılık olarak yapılan Olimpiyat Oyunlarının Haklarından kazanır. Bununla birlikte çeşitli milletli teşkilatlardan oluşturulan Olimpik Ortak sponsorluk programıdan (TOP) da kazanç alabilir. (https://s gm.gs b.gov.tr/ Public/Edit /images/SGM/ Birimler /D% C4%B1 %C5%9 F%20 %C4%B0l i%C5%9Fk%C5%9Fler/ disiliski_olimpik_komite.pdf)

Sporun milletlerarası teşkilatlanması çerçevesinde en üst kuruluş olarak kabul edilen IOC, bir spor dalının milli ve milletlerarası yapılanmaları tarafından tanınmış olup, IOC tarafından alınan kararlara milli ve milletlerarası spor federasyonları uymaktadır. IOC, sporun evrensel olan ve temel ilkelerini koymakta ve olimpiyatlarda yer alacak spor dallarını belirlemekte yetkilidir. (Serkan, 2018)

Uluslararası Olımpiyat Komitesi – Olimpik Hareketin yüksek bürosudur. En yüksek düzeyde spor hemde herkes için sporun Olimpik Antlaşma maddelerine uygun olarak kademe alınmasını sağlamakta rol üstlenmektedir. (https://s gm.g sb.gov. tr/Public/Edit/images /SGM/

Birimler/D%C4 %B1%C5%9F%20% C4%B 0li%C5%9Fk%C5%9Fler/ disiliski_olimpik_komite.pdf)

Olimpik hareket - Olimpik antlaşmayı rehber olarak benimseyen örğütleri, sporcuları ve diğer kişileri, en yuksek otorite olan Milletlerarası Olimpiyat Komitesinin çatısı altında toplanmaktadır. Olimpik Hareket amacını garcekleştirmek için olanaklarını el verdiği ölçüde tek başına yada başka örgütlerle işbirliği içinde barışı yaygınlaştırmaya yönelik eylemlerde bulunmaktadır. (https://prezi.com/lahtx9nna3bw/international -olympic -committee/)

Olimpik Hareket takımları IOC'nin yetkisiyle bir çatı altında bulunmayı tahakküm ederler.Bu takımlar isimleriyle: IOC tarafından tanınmış olan (OCOGs) – Ulusal Organızasyon Komiteleri, Mılli Olimpıyat Komiteleri (NOCs), ve IFs – Uluslararası federasyonlar hemde külüpler, hakemler, sporcular, antrenörler ve spor kuluşları, teşkilatlarıdır.

Olimpik Hareketin belirlenmiş amacı: dostluk kazandırmak, dayanışmayı sağlamak, fair-play ve birbini anlayan bir ruh içinde, sporun aracılığıyla kimseyi ayırmadan gençleri eğitime tabi tutmak ve bu aracılıkla daha güzel bir dünya yaratmaktır. Bunlardan başka olimpik hareketin hedefleri aşağıda sıralanmıştır.

- Bütün dünyada uluslararası spor ve milli sporlar arasındaki köprüleri kurmak, spor müsabakalrını düzenlemek

- kamu hemde özel olan kuruluşlar ile irtibatı sağlayarak sporu bütün insanlığa takdim etmek

- "Herkes için Spor"a destek olmak;

- Cinsel eşitliği sağlamak amacıyla bütün seviyede ve bütün yapıda bayanların sporunu geliştirmek;

- Sporun, sporcuların ticaret amaçlı kullanılmasına karşı çıkmak;

- Sporda herhangi bir yasaklanan ilaç doping vb. Maddelerin kullanımı ile mücadele etmek;

- Sporun etik olmasını sağlamak, fair-play'e katkıda bulunmak;

- Çevremizdeki sorunlara önem vermek;

- IOC Olimpik Dayanışma kanalı yoluyla gelişmeye devam eden devletlere maddi ve eğitimsel destekte bulunmak. (http//:sgm.gsb.gov.tr/ Birimler/D%C%B1%C5%9 F%0%C4%B0li%C5%9Fk% C5%9Fler/disiliski_olimpik_ komite.pdf)

Günümüzde spor alanında başarıyı arttırmak için devletin bir takım ilkeleri göz önünde bulundurarak hareket etmesi ve bundan ötürü çeşitli hukuki düzenlemelerle spora adeta yön göstermesi kaçınılmazdır.Bütün ülkelerin kendilerine has ihtiyaçları ve yapacağı tercihlerin dahilinde yapılan bu hukuki düzenlemeler,genel anlamda sporcuların ve teknik adamların yetiştirilmesine, devlete ait spor kurumlarınm ve spor kulüplerinin idari yapılarının ve faaliyetlerinin belli bir düzene kavuşturulmasına ilişkin olmaktadır. (Nadi ve Erkan, 1998)

Sporun milletlerarası yapılanmasının devletlerden tamamen bağımsız yapı arz ettiği savunulmaktadır. Spor teşkilatlarının tamamen dernek statüsünde, özel hukuk hükümlerine göre kurulması ve faaliyet göstermesi buna delil olarak gösterilmektedir. İsviçre, Almanya, İngiltere, İtalya ve ABD'de milli federasyonlar özel hukuk tüzel kişileri olarak teşkilatlanmışlardır. Bununla birlikte sporun etkisi nedeniyle devletler sporla ilgilerini koparmamışlar ve (ülkeden ülkeye fark etmekle birlikte) spora belli düzeyde etki etmişlerdir. Hatta sporda başarıyı artırmak adına, devletler tarafından doğru ve yerinde adımlar atılması gerektiği savunulabilir… (Serkan, 2018)

2.2. Türk spor tarihi

Toplum halinde yaşayan insanları bir millete dönüştüren unsurlardan biri de spordur.Spor bireysel olduğu gibi toplumsal da bir olgudur.Türk Milletinin toplumsal-sosyal tarihinin dahilinde oluşan spor döneminin,çağlar içindeki devamında yaşadıkları ortam özellikle etkin olmuştur. (Kerem, 2015)

Fiziksel aktiviteler,genel anlamıyla Türk Milletine göre savaş talimi gibi görülmüş ve bu anlayışla daha çok harplerde daha çok etkili olacak spor dallarına ilgi gösterilmiştir. Bu anlamda Türk Milletleri tarafından en çok ilgi gösterilmiş spor dalları; okçuluk,binicilik ve tarihi bir süreçte ''ata sporu'' adı verilen güreş olmuştur.Türk uygarlığında bedenin gelişmesine ve aktivitelere önem tayin etmiş ve özellikle de kadın halkında bu spor faaliyetlerine dahil olmalarına destek vermişlerdir. Okçuluk, Türklerin yüksek seviyede ilgi gösterdiği bedensel aktivitelerden biri olmaya devam etmiştir. Bu spora tayin edilen önemin sayesinde, özel olarak harplerde yüksek başarılara ulaşılmış,hatta ok ve yaya bir kutsallık verilmiş ve üstüne yeminler

edilmiştir.Bunlar ok ile yayın Türk Medeniyetinin kültürdeki tayin edilen önemini fazlasıyla belirginleşmiştir.Bundan başka ok ve yay aynı zamanda yaşamaya devam etme çabasının sonucu olmasıyla gelişme göstermiştir. Okçuluk sporunun Türklerde ileri bir seviyede olmasını,Yapılan okların çeşitli olması süslemesi daha da kesin bir şekilde ortaya koymuş,ok yapan ustaları yetiştirmiştir.Binicilik ise neredeyse Türklerle beraber bir hayat süren bir spor dalıdır.Keza atın ehil hale getirilmesi ilk defa Türkler tarafından yapılmış olduğundan Türklerin dünyanın tarihine olan büyük katkısını daha güzel bir şekilde görebiliriz. Bu yüzden Türkler,her dönemde biniciliğe ayrı bir önem tayin etmişlerdir.Atını dörtnala koşturmaya devam ederken,her yana ok fırlatabilme yeteneği,ani bir süreç içerisinde değil de,uzun bir zamanda verilen emeklerin sonucu olarak ortaya çıkmıştır.Bu da Türklerin devamlı olarak bedensel aktivitelere katılım sağlamasıyla açıklanır bir durumdur. Bundan başka, avcılık faaliyeti de Türklerin özel olarak binicilik ve okçuluk alanında ilerlemesine bağlı olarak daha da çok sevilen ve ilk dönemlerde bir beslenme kaynağını kazanmak hedefli yapılırken,daha sonralardaysa boş zamanları iyi değerlendirmede faaliyetlerden birisi olarak çıkagelmiştir. Oğuz boylarında da at göçebe hayatın bir sonucu olarak ciddi bir konumunun olduğunu farkederiz.Türk kültürünün mühim bir parçası olan atın,vefat eden birey ile birlikte defnedilmesi olaylarına bu devire ait mezarlarda da görmekteyiz.(Ahmet ve Ayhan, 2015)

Türk kültürü dikkate alindiğinda, güreşin bir spor dalı olarak kurumsallaştiği görülmektedir. Gureş türk topluluğunda kadimi spor türü olup, geçmiştan günümüza kadar gelen bu spor “ata spor” olarak kabul edilmektedir. Bu spor türü, tarihtan her devrinde şehirden köye kadar her yerde yapılmıştır. Eski Türklerde M.Ö. Altıncı yüzyılda kurulan, bugünkü deyimiyle “sporcu” dediğimiz “Alplik” teşkilatı vardı. Teşkilata alınmada göz önünde tutulan koşulların en önemlisi, sportif faaliyetlerde toplum içinde yükselmiş olmak idi. Mallarını bile ortak kullanan Alpler birlikte ava gidiyor, aralarında spor yapiyor ve birlikte savaşıyorlardı. Eski Türklerde böyle bir teşkilatın varlığı yüksek bir spor kültürünün varlığına işarettir. Türk diyarlarında güreş yapanlara pehlivan veya pehlevân denilmektedir. Herkese pehlivan denilmezdi. Pehlivan olunabilmesi için, rakipleri yenmenin yanında ustalarının ve hakemlerin de oybirliğini alması gerekiyordu. (Kerem, 2015)

Türk kültüründe güreşçi sözcüğünün aynı zamanda savaşan kişi gibi bir kimliğe vurguladığı da hatırdan çıkarılmaması gerekir.Eski Türklerde güreş, düğün merasimlerinde,yas tutulan zamanlarda daha da aktif bir konumda yer bulmaktadır. Ayrıca yine bu düğün merasimlerinde cirit ve güreş oyunları da oynanmaktaydı.Matem günlerinde ise vefat eden kişilerin etrafında 9 gün 9 gece güreş oyunları yapılmakta bundan başka bu kişilerin vefat

yıldönümlerinde de mearları başlarında 3 gün 3 gece devam eden güreşler düzenlenirdi.Başka bir deyişle güreş,eski Türklerin hemen hemen tamamında sosyal yaşamın bütün alanlarında yer bulmuş bir spor dalı olmuş ve gelişmeye devam etmiştir. (Ahmet ve Ayhan, 2015)

Güreş sözcüğü Mahmud Kaşgarlı ele aldığı "Dîvanü Lügâti't-Türk" adlı yapıtında da geçmektedir. Kaşgarlı'nın kitabında verdiği atasözünün açıklamasında anlattıkları, tarihi bakımdan ilgi çekici olduğu gibi, XI. Yüzyılda epeyce yaygın olduğu anlaşılan bir gerçeği de ortaya koymaktadır. (Kerem, 2015)

2.2.1. Osmanlı İmparatorluğu döneminde Türk Sporu.

Osmanlı'nın kuruluş devrinde dağcılık,kılıç sporları,avcılık faaliyetlerinin yanında güreşçilik ve okçuluk sporları da Osmanlı'nın spor teşklilatlarınında kurallar ile düzenlenmiş spor etkinlikleridir. (Fikret, 2004)

Türklerin spor tarihi, büyükçe zaferler, elde edilen başarılar ve spor kahramanlıkları ile yazılmıştır. Türk sporcularının kırdığı bazı rekorların göstergesi olarak dikilen abideler ile günümüze kadar gelmiş iken bazıları da müzelerde yer almaktadır. Devlet adamları seçilirken bilgeliğin, cesaretin yanı sıra sporcu kimliğinde önemli olduğu vurgulanmıştır. Türklerde sultanlar yeri geldi küçük yaşlarda savaşa iştirak ettiler, yeri geldi koca imparatorlukları güç ve kudretle yönettiler. Bunda temel etkenler küçük yaştan itibaren iyi bir eğitim ve aynı zamanda vücudun spor vasıtasıyla diri tutulmasıdır. Tüm bunlar Türklerde spor kültürünü gösteren ana etmenlerdir. (Kerem, 2015)

Osmanlı İmparatorluğu döneminde spor, daha önceden Türk medeniyetlerinde olduğu gibi lakin yoğunlukla harbe hazırlık için talim gibi düşünülmüş ve bunu amaçlayan çalışmalar sürdürülmüştür.Bu vesile ile daha çok okçuluk, binicilik, ve millileşmiş geleneklerin devamı olsun fikri ile güreşe daha fazla değer biçilmiştir. Özel olarak belirtmek gerekirse Sultan Abdülaziz ve Sultan 2.Abdülhamit güreşe en yüksek değeri biçmişlerdir. 2.Sultan da güreşçileri koruyup kollamış ve güreşçilere birtakım hediyeler ihsanda bulunmuşlardır.Hatta bazen bu sultanlar, güreşçileri bir araya getirir ve onları güreştirirdi.Bundan başka Avcılık da Osmanlı'da önemli bir yer tutmaktaydı. Padişahlardan; I.Murat Yıldırım Bayezid ve II.Murat'ın özel olarak avcılığa karşı aşırı ilgili oldukları bilinmektedir. Padişahların özel olarak halkı ile brlikte avlanmaya gidiyor, bu zaman içinde sanki şenlik varmış gibi davranılıyordu.Ayrıca Yıldırım

Bayezid'in oğullarından biri olan Çelebi Mehmed'in de "Güreşçi Çelebi''namıyla anıldığı ve güreş alanında gayet iyi bir usta olduğu bilinmektedir. (Ahmet ve Ayhan, 2015)

Okçuluk sporu özel olarak Osmanlı'da neredeyse herkesin bilmekle mesul olduğu en temel talimlerden bir tanesidir.Hatta Osmanlı Sultanları da okçuluk sporuna belirgin bir şekilde destek olmuş, kendi yeteneklerini de ok atma alanında aşırı derecede ilerletmişlerdi. Osmanlı şehzadeleri içinde vücut yapısı sağlam olanlar özellikle ok atmayı, ata binmeyi, cirit oynamayı ve kılıç kullanmayı vb. ile ziyadesiyle ilgilenmişlerdir. Bunların içinde en çok tanınan II.Bayezid'dir. Kendisinin döneminde gerdirdiği yayı, kimsenin yapamadığını başka bir deyişle oku en uzağa fırlatmayı başardığı tarihi kaynaklarda bulunmaktadır.Ayrıca III.Selim IV.Murat ve Sultan II.Mahmut'un okçuluk sporunda oldukça başarılı oldukları da bilinmektedir. Bu padişahlardan IV.Murat yaklaşık 706 Metre Sultan II.Mahmut 804 Metre III.Selim ise yaklaşık olarak 900 Metre uzağa ok atabilmişlerdir.Bu padişahlar iyi bir okçu olmanın yanında fiziksel güçlerinin hakkında bize bilgiler aktarmaktadır.Osmanlılarda okçuluk sporunda başarı kaydeden kemankeşler için menzil taşları dikilmekte bunun sayesinde yay çekmede başarı gösterenlerin adları ölümsüzleştirmek için çalışılmaktaydı. Hatta zamanla kurulmuş olan ve sporun geliştirilmesini hedefleyen günümüzdeki spor kulüplerine benzeyen spor tekkeleri de açılmasıyla sporcuların çeşitli ihtiyaçlarının giderilmesi amaçlanmıştır.Bazen de okçuluk sporunda başarı kaydeden kemankeşlerin okları tekkenin girişinde asılı bırakılmıştır. Böylelikle spor tekkeleri zamanla imparatorluğun sınırlarının dahilinde genişlemeye ve fiziksel aktivitelere atfedilen önemin daha çok ön plana çıkarmaya başlamıştır. (Ahmet ve Ayhan, 2015)

Osmanlı'da Spor Tekkeleri, günümüzün tabiri ile spor kulüpleridir. Hatta günümüz spor kulüpleri ile karşılaştırıldığında spor tekkelerinin daha baskın olduğunu söylenebilir. Çünkü o dönemde spor tekkelerinin pehlivanları o tekkede yatıp kalkıyorlar, karınlarını doyuruyorlar, eğitim alıyorlar ve müsabakalara katılıyorlardı. Osmanlı Devletinde vakıflar sistemiyle yönetilen bu tekkelerin gelirlerini spora ve sporcu yetiştirmek için harcamaları spor tekkelerinin en önemli özelliği olmuştur. Spor tekkelerinin başkanları devlet tarafından görevlen-dirilen kişilerdi ve "Şeyh" olarak adlandırılırlardı. Şeyhler usta okçuların en akıllıları ve olgunları olmalarıyla birlikte iyi de bir atıcı olmak zorundaydılar. Şeyhlere kemankeşler tarafından aşırı güven duyulurdu. Spor tekkelerini padişah yaptırıyor ise o tekkenin gelirleri padişah tarafından kurulan vakıf tarafından, özel vakıf tarafından yaptırılıyor ise o vakfın gelirlerinden karşılanıyordu ve masraflar kadı tarafından denetleniyordu Tekke, yaptıran kişinin adıyla ya da ne için yaptırılıyor ise ona göre de isim alabiliyordu (Ok Meydanı'nda Atıcılar Tekkesi - Bursa Güreşçiler Tekkesi - Edirne'de Şeyh Cemaled-din Güreşçiler Tekkesi - Manisa Güreşçiler

Tekkesi - İstanbul'da Pehlivan Demir Güreşçiler Tekkesi) gibi. Osmanlı Devleti'nin sürekli savaş içerisinde olması ve her zaman savaşa hazır olması gerektiği için sağlıklı ve güçlü savaşçılara ihtiyacı vardı. Bu yüzden olacak ki Osmanlı spor tekkelerinin, sağlıklı ve güçlü bireylerin pehlivan olarak yetiştirilmesi için kurulduklarını söylemek mümkündür. Spor Tekkelerinde sadece bir branş değil, birçok branşın bulunduğu söylenebilir. Örneğin; güreş tekkesinin içerisinde okçuluk, binicilik, yüzme gibi branşların da yapıldığı bilinmektedir. (Haydar, 2018)

Günümüz spor kulüpleri olan spor tekkeleri yaklaşık olarak Orhan Bey döneminde kurulmaya ve Fatih Sultan Mehmet döneminde tekkeleşmeye başlamıştır. Kanuni Sultan Süleyman döneminde taşralara yayılmış, II. Beyazıt döneminde okullara girmiş, II. Selim döneminde de tüm Osmanlı Devleti'ne yayılmıştır. Kanuni Sultan Süleyman döneminden sonra sadece saray ve ordu için olan spor tekkeleri anlayışı kırılmış ve spor tekkeleri taşralara yayılmıştır. Osmanlı Devleti'ndeki tüm bireylere açık olan spor tekkelerinde sağlıklı, becerikli ve güçlü bireyler yetiştirilerek sporcu ve savaşçı bir halk oluşturulmaya çalışılmıştır. (Haydar, 2018)

Osmanlı Devleti'nin yüz yıllarca tüm dünyaya yayılarak hâkimiyetini sürdürmesi, geleneklerini göreneklerini örflerini ve adetlerini bu coğrafyalara taşıyabilmesinde kurulan spor tekkelerinin büyük ölçüde katkısı olmuştur. Bu teşkilatlanma yeteneği ile Osmanlı Devleti bütün dünya için örnek teşkil etmiş ve sağlam olan devlet yapısını güçlü kılmıştır. Osmanlı'nın teşkilatlanabilme kabiliyetini gayet etkin bir şekilde kullandığı yerlerden birisi de spor faaliyetleri olagelmiştir. Binicilik, okçuluk, güreşçilik gibi sporlar branşlarında hem dünyada baş rol oynamış, hem de savaş meydanlarında başarılı olmuştur. Çağdaş Türk sporunun temellerinin oluşturulduğu bu kurumlar tarih açısından da yüksek bir önem taşımaktadırlar. Çünkü bu tekkeler yalnızca sporcuyu yetiştiren yerler olmayıp,aynı zamanda bireyi ahlaki olarak geliştirip,tüm hayatını biçimlendiren kurumlarıdır ve günümüz kulüpçülüğünün temellerini oluşturmuşlardır. (Haydar, 2018)

Orhan Bey döneminde oluşmaya başladığı düşünülen spor tekkeleri zamanla geniş bir alana yayılmıştır. Ancak Osmanlı Devleti'nin duraklama döneminden itibaren bu kurumlar sosyal fonksiyonlarını yitirerek amaçları dışında faaliyet göstermeye başlanmışlardır. Sultan II. Abdülhamit'in güreşi yasaklaması ve atıcılık, okçuluk gibi savaş materyallerinin yerine silah, top gibi aletlerin ortaya çıkışıyla zamanla önemini yitirseler de spor tekkeleri yirminci yüzyılın başlarına kadar varlığını sürdürmüştür. (Haydar, 2018)

Osmanlı Devletine has olan ve Kanuni'nin son senelerine kadar güzel bir şekilde devam eden toplumsal ve ekonomik sistemin bazı harici ve dahili sebeplerden ötürü dağılmaya ve çürümeye başlamasında 18.Yüzyıldan başlayarak Batılı olmaya uğraşmanın önünün açıldığını ileri sürülmektedir.Bu devirde batılılaşma devleti dağılmaktan kurtarmak amacıyla ortaya konulan bir yol olarak kabul gördüğünü söyleyebiliriz.Modernleşme düşüncesini niteleyen ''Batılılaşma'' sözcüğü Batının kendine has kurumlarıyla,yaşam stilinin benimsenmesi anlamı içinde kullanılmaktadır. Osmanlı Devletinin son zamanlarında eğitim kurumları artık topluma yetmiyordu,bu yüzden yeni eğitim kuruluşlarında ihtiyacı vardı. (Veli ve Nefise, 2010)

Batılılaşma uğraşları dahilininde 18.Yüzyılın birinci çeğyreğine mütakip ilk askeri sonrasındaysa sivil birçok alanda yeni okullar açılmaya başlanılmıştır.Tanzimatın ilan edilmesiyle eğitim bununla alakalı mevzularda Fransızlardan etkilenilmiş, bu yüzden spor alanındaki eğitimlerde de Fransız etkisi kendisini göstermiştir. 1863 yılında Fransızca eğitimler olan Mekteb-i Harbi okulunda Avrupa tarzında garçekleştirilen jimnastik etkinlikleri, "Riyazet-i bedeniye" ismiyle sınıfların müfredatında var olduğunu görülmektedir. Spor dersleri bu okulda İtalyalık M.Martini tarafından iyice gözetimde olduğu, talebelein her gün derslerini bitirmeleri sonrasında toplu olarak yada dağınan şekilde spor etkinlikleri yaptıkları böylelikle bir subay içn lazım olan fiziki zindeliği elde etmeye uğraştıklarını beyan etmiştir. 1860-1869 tarihleri arasında faaliyete geçen Galatasaray Lisesi (Mekteb-i Sultani) ve Robert College'ler Osmanlı'da sadece kültürel anlamda "batıya açılmış pencereler" gibi kalmamakla beraber spor alanlarında da öncü olmuşlardır. Fransa'da bulunan liseler ile birebir ders programı olan Galatasaray Lisesinin birinci Jimnastik eğitmeni Fransız Mösyo Curel'in vatanından gelirken yanında getirdiği jimnastik araçlarıyla öğrencilerine jimnastik eğitimine tabii tutmuştur. (Veli ve Nefise, 2010)

Spor tekkeleri Osmanlı Devletinin zayıf düşmesiyle birlikte kuruldukları zamanki hizmet etme hedeflerlerinden uzaklaşmışlar ve hızlı bir şekilde gördükleri işlevleri kaybetmişlerdir.Batılı devletlerde spor yapmak için fertlerin toplanıp kulüp denilen dernekleri oluşturmaya başlamaları 17.yüzyılın içerisinde iken,Osmanlıda geleneksel anlamda spor yapısında kulüpleşmek için evrildiğini 19.yy'ın 2.yarısında başladığı bilinmektedir. Osmanlı devletinde spor amaçlı Avrupa tarzı ilk olarak Su spor külübü 1872 senesinde "The Imperid Yatching and Boating Club" ismiyle faaliyette bulunmaktadır. Osmanlı'da futbolla alakalı ilk kulüp olma gayretleri de yabancılar tarafından gerçeğe dönüştürülmüştür. İstanbul'da kurulmuş olan futbol külüpleri Moda, Imogene, Kadıköy, İzmir'de kurulmuş olan Football and Rugby, Apollon, Panianios hemde İngilirler tarafından Evangelids, Pelops, Rumlar ise Elips külübünü

kurmuşlar. Batı tarzında yapılan külüpleşme çalışmaları yabancıların sayesinde yürütüldüğü ve açılmış olan külüplerde de sadece yabancı olanların görevlendirildiğini görmekteyiz. (Veli ve Nefise, 2010)

Osmanlı döneminindeki spor alanı gelişmesine dair faaliyetler incelemeye alındığında İstanbul Futbol Birliği ilk örgütlenmenin 1903 senesinde kurulmuş olduğunu bilmekteyiz. Galatasaray külübü, Moda, Kadıköy kulüpleri, Strugglers gibi başka geçerli külüpler de bu birliğe üyelik yapmışlardır. 1910 senesine kadar faaliyetini yürüten bu Birlik 1910 yılın 12 Kasımında "İstanbul Kulüpler Ligi" yerinie devretmiştır. Bu dönemde olan spor örğütlenme çabaları amatör olarak işlenmiş teşkilatlar diyebiliriz. Türkiye'de ise sporsal yönetimsel örgütlenme gayretlerine 1922-1936 seneleri arasında rastlamaktayız. (Veli ve Nefise, 2010)

1908 yılında Osmanlı Olimpiyat Cemiyeti inşa edilmesi ile birlikte, Selim Sırrı Tarcanı'yını, modern olimpiyat kurucusu Baron Pierre de Coubertin Ulusal Olimpiyat Komitesinde Türkiyenin temsilcisi yaptı. Ali İhsan Tokgöz – kurulmuş olan Olimpiyat Cemiyetinin başkanlık vazifesine ve genel sekreterlik görevine, Selim Sırrı Beyefendi IOC'nin Berlinde gerçekleşen toplantısında Osmanlı Milli Olimpiyat Cemiyeti birinci resmi temsilcisi olarak ustlendi. Olimpiyatlara dahil olma düşüncesinin ortaya çıkmasıyla beraber Osmanlı Milli Olimpiyat Cemiyeti'ni kurmak amacıyla, federelik çalışmaları başlatılmış, Anadolu'dan çeşitli futbol kulüplerinin de dahil olmasıyla bu çalışmalar Türk Sporu alanında ilk federasyonların altyapısını oluşturmuşlardır. (Kerem, 2015)

2.2.2. Atatürkün Türk sporuna katkıları

Türkiye Cumhuriyeti'nin gelişimi süresi zarfında sporun modern hale gelmesi, sporda ilerlemiş ulusların düzeyine ulaşılması amacıyla, Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk bizzat çalışmalar yapmıştır. (Erol, 2012)

Türk kültürünün çağdaşlaşmış medeniyetlerin düzeyine taşımak amacıyla spor alanında çağı yakalamak ve çağdaşlaşmış milletler içerisinde yer tutmak Türkiye Cumhuriyeti'nin gerçek anlamda hedeflerinden biri olmuştur. Bu bağlamda *"Muvaffak olmak için her türlü muavenetten ziyâde bütün milletçe sporun niteliği, kıymeti anlaşılmak ve ona kalpten sevgi göstermek, onu vatanî vazife saymak lâzımdır." g*ibi güzel bir ifade ile dile getirerek Türk milletinin medeniyete ulaşma yolunda yol alabilmesi amacıyla bunu vatani bir görevi ifa etmek gibi algılanmasını dilemiştir. Bu hedefi gerçekleştirmek için halkın yaşamın doğal sürecinde

yaptığı fiziksel aktivitelerin ve hareketlerin profesyonel olarak ilmi usüllere ve esaslara uygun bir şekilde şekil verilmesini ve düzenlenmesini görev olarak spor eğitmenlerine vermiştir. (Erol, 2012)

Atatürk genç Türkiye'nin ilerlemesinde gereken gücü ve enerji olacak kaynağı kuvvetli beyinlerin sadece sağlam vücutlar üzerine taşınılacağını görmüştü,Cumhuriyetin ilanından önce bedenin eğitilmesiyle alakalı çalışmaların yapılması,kararlar verilmesi Atatürk'ün bu mevzuda nasıl acele ettiğinin bir işaretidir. Nitekim "Terbiyei-Bederıiyye Darülmuallilmini" fazla zaman geçmeden kurulmuştur ve "Gazi Terbiye Enstitüsü adıyla Ankara'da hizmete açılmıştır. Avrupada eğitim öğreniminde bulunan Selim Sırrı (Tarcan) Bey Çapa Muallim Mektebinde açılan kurs için görevlendirmeye getirilmiş. Ayrıca kurs için İsveç'ten 2 muallime getirilmiş, beden eğitimine bayan öğretmenler yerleştirilmesi başlatılmıştır. (Deniz, 2004)

Atatürk sporun gelecek için, gençlik için son derece önemli olduğunu belirtmiş, sporun kitlesel bir hareketten öte milli hareket olarak düşünülmesi gerektiğini belirtmiştir. Atatürk her konuda olduğu gibi sporda da kadın-erkek eşitliğini savunmaktaydı. "*Ata en çok ve en iyi binen yalnız Türk erkekleri değil, Türk kadını da bu işi bilir"* diyerek Türk kadınının beceri olarak erkeklerden aşağı kalır bir yanı olmadığına dikkat çekmiştir. (Erol, 2012) Avrupa bile kadının spora açılışında Atatürk kadar kararlı davranamamıştır. Cumhuriyet öncesinde belirttiğimiz gibi olimpiyatlarda kadınların bırakın sporcu olmasını, müsabakaları seyirci olarak bile izlemesi yasaktı. Avrupalıya göre spor gibi ağır işlerin kadınlığı yok ettiği düşüncesi hâkim idi. Bu düşünce uzun süre devam etti. Bunun dışında Birinci Dünya Savaşı öncesi Türkiye'de futbol topunun bomba zannedilip oyuncuların karakollara götürülmesi düşünüldüğünde Atatürk'ün kadınları bile sporun içine sokma felsefesi son derece önemli bir adımdır. Atatürk tüm bu düşüncelerini icraate geçirirken kadınlara hiçbir zorlama uygulamamış ve isteyenin izlemesi yolunu tutmuştur ve sonuç olarak ise çeşitli örnekler göstermiş ve bu şekilde kabul ettirmiştir. (Kerem, 2015)

Atatürk sporsal aktivitelerin milletlerin gelişmişlik düzeylerine, medeni yeteneklerine ve inşaada bulunduğu medeniyetin yüksekliğini belirten unsurların bir parçası olarak kabul etmiştir. Türk sporcularının hak edeceği yerini çok kısa bir sürecde yer alabilmesi gibi inançlarını birtakım vesileler ile vurguda bulunmuştur. Bunun gerçekleşmesi için gereken sportif faaliyetlerin sağlıksal,medeni ve sosyal unsurlar ile bir bütünleşme içerisinde olduğunu belirtmiş,bunların gerçekleşmesi hedefiyle gereken önlemlerin yerine getirilmesi konusunda ilgili ve yetki sahiplerinin dikkatine sunmuştur. Atatürk sporsal faaliyetleri halkı eğitmek mevzusunda devletin birinci olarak ele almasının gerektiği araçlardan biri olarak

görmüştür.Böyle bir çerçeveyle Atatürk'ün milli eğitimle sporun arasındaki paralel olmasına şöyle işaret etmiştir: *"Her çeşit spor faaliyetlerini, Türk gençliğinin millî terbiyesinin ana unsurlarından saymak lâzımdır."* düşüncesi önemlidir. (Erol, 2012)

Türkiye'de spor eğitimi veren kurumların müfreadatının oluşturulması mevzusu ile birebir merakda bulunan Atatürk diğer ülkelerde bulunan sporcuların eğitimleri hemde programlarının nasıl olduğu hakkında malumat edinmiş,bu yolda bedenin eğitimi ve spor hakkında yetenekli gençlerin bu alanda eğitim almaları için yurtdışına gitmelerininin yolunu açmıştır. (Erol, 2012)

Bütün bu ilerlemelere ek olarak, 1932 yılında kurulmuş olan halkevleri Atatürkün kendisi tarafından verilen tavsiyeleri hemde söylemleriyle şekil almış eğitimda bulunan programlarda spora yer bulduğunu bizatihi belirtilmesinde fayda vardır. Halkevlerinin teşkilatında sporla alakalı olarak *"Spor ve bütün beden hareketleri gençlik terbiyesinin ve milli terbiyenin vazgeçilmeyecek olan aslî ve mühim bir rüknüdür. Bu sebeple Türk gençliğinde ve Türk halkinda spora ve beden hareketlerine sevgi ve alâka uyandirilmali, bunlar bir kitle hareketi, millî bir faaliyet hâline getirilmelidir*" denilmekteydi. Bu faaliyetlerin ilmi usüllere uygun olarak belirli bir sistem ve düzenlenmiş planlar çerçevesinde gerçekleştirilmesi, genç neslin spor kulüplerine dahil olmasına teşviki ve çağdaş yöntemlerle yetiştirilmiş birer sporcu olabilmelerinin temin edilmesinde temel amaç olması tayın edilmiştir. Halk evlerinin spora ait progmarmları ok atma, güreş yarışı, binicilik Türk ata sporları yanı sıra gülle, trapez, ritmik jimnastik gibi spor alanlarına ve toplu gezintiler,artistik danslar vb sosual anlamda aktivitelere yer verilmiştir. (Erol, 2012)

Atatürk, *"Beden hareketlerinde esâs, nesilden nesile intikal eden âdetlerdir. Yirminci asırda bütün dünya milletleri için spor esâslarinin teknigi buradan doğmuştur*" diyerek sporun kültürel bir unsur olarak ortaya çıktığına ve geliştiğine işaret etmiştir. (Erol, 2012)

Atatürk yiğitliğin, mertliğin, alçakgönüllülüğün içinde yaşatan güreş; çevik olma atik bir biçimde hareket etmenin gösterildiği binicilik ve cirit oyunu ile becerilerin, kabiliyetin ve hakimiyet kurmanın temsili olan okçuluk gibi Türklerin atasporlarına ayrıca önemde bulunmuş. Atasporların yaşanması, yaşatılmasıyla sporcuların aynı bu alanlarında yeteneklerini milli ve milletlerarası arenada gösterilmesine özel bir özen vermiştir.

Atatürkün spor etkinlikleri ile*"Türk istiklâlini ve Türk Cumhuriyeti'ni ilelebet muhafaza ve müdafaa etmek"* vazifesini yüklediği Türk Gençleriyle önemli bağ oluşturmuştur. Bedenin eğitimini ve sporsal faaliyetleri Türk gençliğinin sıhhatli bir biçimde kendisini ifade etme kabiliyetlerinde etkin bir araç olarak görmüştür. Bu mevzuyla bizatihi ilgilenen ve ayrıca

destekleyen Atatürk Türk Gençliğini, kendi milletinin hareketli kesimini gelecek için tayin edeceği onun taze gücünü ve hayat kaynağını oluşturduğunu ifade etmektedir. İşte bu yüzdendir Atatürk devletin geleceği ülkenin umutları gençliğin anlayışına hemde gücüne bağlamış olmalıdır. Onun deyişiyle *"şuurlu ve gürbüz bir gençlik, Türk'ün hududu olmayan yükselme"* hemde ilerlemeye devam etmesinde özen göstermiş. Bununla birlikte Genç Neslin spor meydanında sergilediği hünerlerini hemde başarı kazanan etkinlikleri takdir ederek takibe devam etmiş ve destek vermiştir. Bu amaçla Atatürk'ün Türk ülkesini ve bağımsızlığını sağlamak için Samsun'a çıktığı 1919 senesi anı yaşatılması için Samsun şehrinin ahalisi 1926 yılından bugüne kadar "Gazı Günü" kutlamalarının yurdun tamamına teşmil edilmesiyle ve Cumhuriyetin ilk senelerinden itibaren kutlanmaya devam eden jimnastik şenliklerinin de bu programlara eklenmesiyle 20 Haziran 1938'de çıkarılmış olan yasa ile Türkiye Büyük Millet Meclisi "Gençlik ve Spor Bayramı" diye 19 Mayıs günü kayd edmilştır.

Atatürk sporu sadece bedensel yeteneklerin üstünlüğü olmadığını spordaki yüce amaçlar için yeterli seviyede bulmamıştır,bu yapıyı tamamlamak için anlama kabiliyeti,zekayı kullanma ve ahlaki unsurlarında spor faaliyetleri dahilinde yerini alması gerektiğine vurgu yapmıştır. Bu çabayla: *"Ben sporcunun, zeki, çevik ve aynı zamanda ahlâklısını severim"* dediğinde sporcu bireylerin teknik bilgileri ve donanımlı olmalarının hemde tutumlarıyla çevresindeki insanlara örnek olarak teşkil etme vazifelerinin de altını çizerek vurgulamıştır. (Erol, 2012)

Atatürk'ün kendi döneminde Türk Sporunun teşkilat halini alması ve memleketin tamamında sıhhatli ve güçlü olan bir sporun temelinin oluşturulması amacıyla sportif faaliyetlerle iştigal edilen kurumlara ve kuruluşlara,spor kulüplerine ve sporcu bireylere ülkenin imkanlarını seferber ettiğini görmekteyiz. Türk spor teşkilatının çağdaş anlamda teşkilat halini alması mevzusunda 1921'de oluşturulan *"İdman İttifakı Hey'et-i Muvakkatesi"* mühim ilerleme yaratmıştır. Bu heyet Cumhuriyet dönemi başlarından itibaren devletteki merkez odaklı sporda *"Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı"* teşkilatının altyapısını oluşturdu. Atatürk bu cemiyetteki ilk kongrede olarak seçildi Böylelikle Türkiye Cümhüriyeti fiilen spor ve sporcular için özen vermeye başladı. (Erol, 2012)

2.2.3. Türkiye Cumhuriyeti (döneminde) sporda teşkilatlanmanın gelişimi

1903 yılın 17 mayıs tarihinden itibaren Türk spor Örğütü "İstanbul Futbol Birliği" ile kurumsallaşmaya başlamıştır. "Osmanlı Olimpiyat Cemiyeti" 1921 senesinde 16 tane futbol kulüplerin birleşmesiyle 1922 yılın 14 Temmuzunda "Turküye İdman Cemiyetleri İttifaki" ismi

verilmiş olan teşkilata bırakılmış oldu. Aynı bu dönemde Türkiye Milli Olimpiyat Komiyesi kuruldu. 1936 yılında "Türk Spor Kurumu" kuruldu ve faal hale geçti. Atatürkün emri üzere 1938 yılında kurulmuş olan "Beden Terbiyesi Genel Direktörlüğü Kanunu"dan sonra ilk defa spor alanındaki faaliyetler devletin gözetim ve denetimine girmiştir. (Abdulsamet, 2015)

Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı; (TİCİ) önce İstanbul, ardından da Anadolu kulüplerinin bir araya gelmesiyle oluşturulan merkezi bir teşkilattır. Kulüpler ise devlete ve hükümetlere karşı özerkliği bulunan derneklerdir. Bu durum modern spor yönetim anlayışını yansıtmıştır. Çünkü, Felek Burhan'ın ifadesiyle "spor şahsın ve özel teşebbüsün malı sadece devletin ve milletin himayesi altında kalmalıdır" Olimpik anlayış da bunu gerektirir. Nitekim, sporun ve spor teşkilatlarının her türlü ekonomik, siyasi, etnik ve benzeri baskılardan bağımsız olmaları, bulundukları ülkenin yönetimine karşı özerk ve kulüplere dayanan bir yönetim yapısına sahip olmaları gerekmektedir. Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı; genel kongre, genel merkez ve federasyonlardan oluşan merkez; mıntıka kongresi, mıntıka merkez heyeti ve mıntıka idman heyetinden oluşan taşra teşkilatıyla ülke düzeyinde ademi merkeziyetçi bir teşkilat örneğidir. TİCİ ülke çapında bir teşkilat olması, 1922 senesi evvelindeki yalnız tek spor barındıran şirketlerin, çok spor barındıran olması Türkiyenin ilk resmiy yönden spor sistemini uygulaması nedeniyle modernlik anlamında sporun teşkilatlanması olarak değerlendirilebilir. (Gözde, 2013)

türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı giderek federal ve demokratik kimliğinden uzaklaşmış, belki de kendi içindeki etkenlerin yanında, dışındaki etkenlerle de uzaklaştırılmış, partiye sığınmak istemiştir. Parti'nin kendisini ve ülke sporunu ayakta tutacağını sanmış, ileriyi ve dünyadaki gelişmeleri göremediği için, parti ve devlet güdümündeki bir örgütün (TSK) doğumuna neden olmuştur. Mali açıdan devlete bağlılığın ortaya çıkardığı problemlere, sporda gereken otoriteyi sağlayamayışı da eklenince birliğin idari ve siyasi özerkliği çıkmaza girmiş, böylece TİCİ'nin yerine TSK (Türk Spor Kurumu) kurulmuştur. (Gözde, 2013)

Türk Spor Kurumu; (TSK) amacı, Kurum Nizamnamesinde; "Türkiye'de sporun milli ve fenni (ulusal ve bilimsel) esaslara göre yayılmasına ve yükselmesine çalışır, Türk sporculuğunu yurt içinde ve dışında temsil eder" tarzında beyan edilmiş. Hükümet programlarına spor ilk kez, TSK döneminde, 1937 yılında girmiştir. TİCİ'ye benzer şekilde merkez ve taşra organlarından oluşan TSK, merkezde büyük kongre, genel merkez ve federasyonlardan; taşrada spor çevreleri, ajanlar ve lig heyetleri, spor kulüpleri ve spor yuvalarından meydana gelmiştir. Bu dönemde kış sporları, atıcılık, yelken, havacılık vb. Türkiyede savunmasına yarayacak sporlarla geleneksel sporlara önem verilmiştir. (Gözde, 2013)

Yukarıda incelenen iki kurumdan sonra Türk sporunun yönetimi 29.06.1938 tarih ve 3530 no.lu Beden Terbiyesi Kanunuyla kurulan ve Başbakanlığa bağlı olarak, butçesi katma sayılan, tüzel kişiliğe sahıp ***Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğüne (BTGM)*** verilmiştir. Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nün kurulması ile birlikte sporun yönetiminin özel hukuk tüzel kişiliklerinden alınarak Devlete verildiği söylenebilir. Bu sonucun ortaya çıkmasında hiç kuşkusuz sporun da tıpkı eğitim, sağlık gibi bir kamu hizmeti olarak kabul edilmesi etkili olmuştur. Bu kuruluşun en tepesinde genel müdür bulunmakta olup, genel müdür başbakanın inhası Cumhurbaşkanının ataması ile göreve gelmekteydi. Öte yandan federasyon başbakanları, şübelerin müdürleri, genel sekreter hemde daire başkanları genel müdürün inhası ve başbakanın ataması ile göreve gelirdi. Bu dönemde federasyon sayılarının tespiti ve federasyon kurulması Merkez Danışma Kurulu'nun görüşü alınmak suretiyle genel müdürün teklifi ile Başbakan tarafından belirlenmekteydi. (Serkan, 2018)

Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğünün vazifeleri:

- vanatdaşları fizizksel ve ruhsal tarafından yetiştirmek; yurttaşa yurdu tanıma, sevme ve koruma amacını güden jimnastik, oyun, hemde spor çalışmalarını düzenlemek,

- Gençlerin kulüp ve gruplara giderek boş zamanlarının beden terbiyesiyle değerlendirmeleri konusunda spor mükellefiyetini tatbik etmek,

- yurtdışı musabakalrında memleketi temsil edecek sporcuların sağlıklı, ahlaklı ve teknik şartlara uygun olarak hazırlamak,

- başka memleketlerdeki spora ait ilerleme taraflarını gözlem yapmak ve sporda yuksek duzey yönteminde olan memleket derecelerine ulaşım olanaklarını araştırmak,

- Beden terbiyesi teşkilatının ceza yönetmeliğini uygulamak, bölgesel spor işlerini planlamak,

- Kulüplerin kurulmasına teşvik etmek ve bunların genel müdürlüğe intibak tescillerini yapmak,

- işçilerin sayıları 500'den fazla olan müessese, kurumların spor alanı ve yüzme havuzu gibi tesisler yapması ve uzman beden eğitimi öğretmeni ve antrenör tutması için gerekli çalışmaları yapmak,

- Kışla, ceza evi ve okul gibi kamu müesseseleri için beden eğitimi esaslarını tespit etmek, beden terbiyesi ve sporla ilgili tesis ve yapılan projeleri hazırlamak ve hazırlatmak, uygulamak, uygulama sonuçlarını kontrol ve takip etmek,

- Proje ve inşaata ait fenni ve idari şartnameleri hazırlamak,

- Kendisine ait gayri menkullerin tapu işlerini yapmak ve kayıtlarını tutmak,

- sporculara verilen ödül ve cezanın kayıtlarını saklamak,

- külüpler ver sporcuların kayıt, vize, belge ve değiştirilen külüp işlemlerini yürütmek, sporcuların sağlıklarına ait koşulları belirlemek,

- Ortak olarak futbol maçlarını tertip edip spor-toto matbaasını işletmek, yurttaşların beden eğitimi ve spor alanındaki ilgilerini ve ilgisini arttıracak yayınlar yapmaktır.

Günümüze kadar varlığını sürdüren Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü 1938 yıldan ititbaren farklı üst kuruluşlara bağlanmış:

- 1938 yılda Başbakanlığa

- 1942 yılda Milli Eğitim Bakanlığı

- 1960 yılda tekrardan Başbakanlığına

- 1970 yılından yeni kurulan Gençlik ve Spor Bakanlığı'na

- 1989 yıldan tekrardan Başbakalığa bağlanmıstır.

Bu gibi farklı üst kuruluşlara bağlanmasıyla faaliyetlerine devam eden Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğünün tüzülmesi mezkez ve taşra kısımlardan ibarettir. 3530 no.lu Kanun uyarınca BTGM'nın merkez teşkilatı genel müdürlük makamı, kurullar, esas, yardımcı birimler ve danışma oluşnaktadır. Bununla birlikte taşra teşkilatları, vali – bölgenin başkanı, kaymakam – ilçe başkanı, bölgeler müdürlükları, bucak müdür – bucak beden terbiyesi başkanı hemde muhtar – köy beden terbiyesi bakanlıkları bulunmaktadır. (Gözde, 2013)

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü - (GSGM**)**

3289 no.lu Kanun ile düzenlemeye tabi tutulmuş olan Gençlik ve Spor Müdürlüğü Türk Sporu ile alakalı olarak kararlar alabilme ve denetimde bulunma yetkilerine sahiptir. Türk sporuna ilişkin neredeyse bütün düzenlemelerde bulunma, kararları alma ve bu kararları garçekleştirmek ve denetimde bulunmaya haiz olan GSGM Başbakanlığa bağlı olarak çalışan

tuzel kişiliğe sahip kamu kuruluşudur. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü teknik bilgi ve uzmanlığa ihtiyac duyulan gençlik ve sportif faaliyetlerin yürütülmesinde sorumlu hemde salahiyet kurumudur. GSGM bir devlet dairesi ve bakanlığın genel müdürlüğü görünüme sahiptir. Tüzel kişilik olmasına karşın, Başbakanlığa doğrudan doğru bağlıdır. Genel müdürlüğün bu anlamda Başbakanlığa bir idari vesayet ilişkisinden ibaret olduğunu bilmekteyiz. (Nadi ve Erkan, 1998)

GSGM'nün belirlenmiş vazifeleri:

-Vatandaşların ve okul dışı genç neslin fiziki, moral olarak,güçlerini artıran ve yeteneklerini sağlayan bedenlerin eğitimi,oyun,jimnastik ve sportif aktivitelerin sevkini ve idaresini sağlamak;genç neslin boş zamanının değerlendirilmesiyle alakalı hizmetleri yürütmek, bilgi ve beceri kurslarını düzenlemek, genç nesli kötü alışkanlıklardan uzak tutmak ve bunun için gereken tedbirleri yapmak,

- Milli Eğitim Bakanlığıyla bağlı olan tüm kuruluşlarının yurtiçinde ve yurtdışında spor aktivitelerini programlama, sportif faaliyetler esaslarını belirlemek, yürütmek bu faaliyetlere ilişkin araç-gereç vb ihtiyaçları karşılamak,

- Okuldan boş zamanlarında izcilik, sporla ilgili gençlik faaliyetlerini programını, düzenlemek, yönetmek ve ilerlemesini temin etmek; spor alanında çalışacak iderecileri, antrenörleri, hakemleri ve spor elemanlarını spor müsabakalarına hazırlamak, eğitim görmelerini sağlanması yolunda eğitim merkezlerini yaratmak. Spor kulubleri ve sporcularla gençlik derneklerini tescilde bulnması, vize aktarışması işlevlerini sağlamak,

- Beden eğitimi, gençlik ve spor faaliyetleri için ihtiyaç olan gençlik merkezleri, kamplarıyla saha, tesis ve malzemeleri yapmak, yaptırmak, işletmek ve bu tesisleri yurttaşların istifadesi için sunmak,

- Sporcu sağlığı ile alakalı gereken tedbirleri almak, sporcu sağlık merkezlerini açmak, açtırmak, işletmek, işletilmesinde yardımcı olmak, sporcuların sigortalanması işlemlerini yapmak ve yaptırmak,

- Spor müsabakalarında uluslararası spor kaidelerinin tertibini yürütülmesini becermek,

- Futbolda ortak maçları düzenlemek, ve bunları yönetmek,

- fiziksel terbiye hemde spor alanındaki teknik bilgi ve spora alakayı artıracak yayınlar garçekleştirmek, faaliyetleri yürütmek,

- genç neslin boş vakitlerini değerlendirilmesi için başka kurumlarla işbirliği sağlamak,

- Bu kanuna göre tescillenmiş olan spor kulüp ve teşkilatları ile spor amacını taşıyan teşekkülleri ve spor elemanlarını denetime tabii tutmak

- muvaffakiyetli olan her sporcuyu ve çalıştırıcılara ayni ve nakdi yardım yapmak ve yapılmasını sağlamak, ödüller vermek,

- Mevzuata alakadar ve Başbakanlıkça verilen benzeri vezifeleri yerine getirmek. (Gözde, 2013)

GSGM'nün yapılanma şekli:

Gençlık va Spor Genel Müdürllügü Merkez teşkilatı hemde Taşra teşkilatlarından oluşur. Müdürlüğün merkez teşkilatı katma bütcelidir, onun yanı sıra taşra taşkilatları ise ise özel bütçelidir. Merkez teşkilatı Sayıştay'ın kontrolu altında olmasına rağmen, Taşra teşkilatı Sayıştay'ın denetimine tabi değildir. (Nadi ve Erkan, 1998)

Gençlik, Spor Müdürlüğü - Gençlik ve Spor Bakanlığının kurulması ile Bakanlığa bağlı kuruluş olarak Spor Genel Müdürlüğü adıyla çalışmalarına devam etmektedir. (Gözde, 2013)

2.2.4. Türkiye Cumhuriyeti spor bakanlığı

1938 senesinde ilk defa Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü kurulmuş, 1969 yılında düzenlenmiş olan Genel Seçimler arkasından ilk defa Spor Bakanlığı ismiyle kurulmuştur. 1972 senesinde Gençlik ve Spor Bakanlığı adına değiştirildi. 1983 Türkiyedeki genel seçimlerin sonrasındaysa Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı adını almıştır.

2011 yılında 6223 no.lu Kanun tarafından verilen yetkiye göre kurulmuş olan Gençlik ve Spor Bakanlığı, Kanun Hükmünde Kararnameye göre bakanlık yapısının değişiminde bulunan Gençlik va Spor Genel Müdürlüğün 3289 no.lu Kanununa dahil "Gençlik ve Spor Müdürlüğü" ifadesi "Spor Genel Müdürlüğü" adına değiştirildi. (https:// sgm. gsb. gov.tr)

"Gençlık ve Spor Bakanlığının teşkilat ve görevleri Hakkında" Karanamesinde belirlenen 186 ve 202.Maddelerine göre Spor bakanlığın görev birimlerine şunları ekleyebiliriz:

- Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü,
- Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü,
- Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü,
- Eğitim, Araştırma ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü
- Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü
- Uluslararası Organizasyonlar ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü
- Personel Genel Müdürlüğü,
- Rehberlik ve Denetim Başkanlığı
- Strateji Geliştirme Başkanlığı
- Sosyal İlişkiler ve İşletme Dairesi Başkanlığı
- Destek hizmetleri Dairesi Başkanlığı
- Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı
- Hukuk Müşavirliği,
- Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği
- Özel Kalem Müdürlüğü

Taşra teşkilatı – genç nesiller için spor faaliyetlerinde bulunan spor il müdürlükleri hemde ilçe teşkilatlarından oluşturulur. Vazifelerinin haline veya gereksinimine bakarak gençlik spor il teşkilatlarına uygun gençlik Merkezleri, gençler için yurt, gençlik kampları, sporcuları eğitme merkezleri, ve başka il, ilçe kuruluları yapılabilir. (http://www. mevzuat.gov.tr /Mevzuat Metin/4.5.638)

Gençlik ve Spor Bakanlığının terkibi – bakan, bakan yardımcısı, musteşar, bakanlık müşavirleri, rehberliğin denetim başkanlığı, müsteşar yardımcıları, iç deneti birimi başkanlığı, özel kalem müdürlüğü, basın ve halkla ilişkiler müşavirliğinden oluşur. (https://sgm.gsb.gov.tr/)

Bakanlıkta bulunan en üst amir konumundaki Bakan, Bakanlık icraatlerinden ve emri altında bulunanların faaliyetleri ve işlemleriyle Başbakana karşı sorumluluğu vardır hemde aşağıda belirtilen görevlere, yetkilere ve sorumluluklara sahiptirler.

a) Anayasaya, kanunlara uygun bir şekilde, aynı zamanda hükümet programına ve Bakanlar Kurulu tarafınca hazırlanan siyasetlere ve stratejilere uygun biçimde Bakanlığı yönetmek.

b) Bakanlığın görevi dahilinde bulunan konularda politikaları ve stratejilerin düzeylerini ilerletmek, bunlara uygunca senelik amaçlar ve hedefleri ortaya koymak, performansı ölçecek kriterleri belirlemek, Bakanlığın bütçesini hazır etmek, gereken kanuni ve idari düzenleme faaliyetlerinde bulunmak, belirlenmiş stratejileri hedeflere ve performansa uygun biçimde uygulamayı sağlamak, izlemede ve değerlendirmede bulunmak.

c) Bakanlığın faaliyetlerini ve işlemlerini denetime tabi tutmak, yönetime ait sistemleri kontrol etmek, teşkilatın yapısını ve yönetimdeki süreçlerinin ne kadar etkili olduğunu gözetmek ve bunu yönetmek içim gelişimlerde bulunmak.

d) Bakanlık calışma alanına dahil olan mevzularda diğer bakanlıklarla, kamu kurumlarıyla işbirliği halinde bulunmak ve koordineli halde iş yürütmek.

Müsteşarlar ve Müsteşar Yardımcıları - Bakandan sonraki en yüksek kademedeki kamu görevine sahip olan, Bakanlığın hizmetlerini, Bakanın adına ve bakanın emirlerinin ve yönlendirmesinin doğrultusuyla mevzuat hükümlerine, Bakanlığın amaçlarına, uygulayacağı politikalara, stratejik planlarına uygun bir biçimde düzenlemekle ve yürütmekle sorumlu kişidir. Bu hedefler doğrultusunda Bakanlık kuruluşlarına gerekli olan hükmlerini vermekle ve onların hayata geçmesini gözetimde bulunmakla ve sağlamakla da yükümlüdür. Müsteşar bu türde hizmetleri yürütülmesinde Bakana karşı sorumluluğu temin etmektedir. Ona yardım

etmek için 4 Müsteşar Yardımcısına görev verilebilir. (http://www. mevzuat.gov .tr/Mevz uatMetin/4.5. 638)

Bakanlığın vezifeleri şunlardan ibaret:

- Genç neslin bireysel ve sosyal anlamda gelişmesine destek olacak politikaların tespitini yapmak, farklı türde gençlik gruplarının ihtiyaçta bulunduklarını da,dikkate alınmasıyla genç neslin kendilerinde bulunan potansiyeli gerçekleştirmesine imkan vermek, karar vermede ve uygulama süreeçleriyle sosyal-toplumsal yaşamın bütün alanlarında aktif katılımını sağlayan tavsiyeler geliştirmek ve bu amaçla faaliyetlerini sürdürmek,ilgili kurumlarda genç nesli ilgilendiren hizmet türlerinde koordine de bulunmak ve işbirliğini sağlamak.

- Gençlerin ihtiyacı olduğu ve onların hizmetine sunulanları, imkanların hakkında incelemede bulunmak ve araştırarak tavsiyeleri geliştirmek, gençliğin alanında bilgilendirmeyi sağlamak onlara rehberlik etmek, danışmanlıkta bulunmak.

- Gençlik çalışmalarında ve projerlerinde alakalı usüllerin ve esasların belirlenmesi.

- Gençler için projelerini hazırlamak, onlarla ilgili çalışmalar yapmak ve bu çalışmalara ve projelere destek vermek, ne kadar uygulandığını ve sonuçlarının ne olduğunu denetimde bulunmak.

- Sportif aktivitelerin planlı ve programlı bir biçimde sürdürülmesini gözetmek, gelişmesine daha yaygın hale getirmesinde teşvik eden önlemler almak

- Spor alanında uygulamaya konulacak olan politikaları tespitte bulunmak ve uluslararası kuralları ve talimatları uygulamayı teminde bulunmak. (http://www. mevzuat.gov .tr/Mevzuat Metin/4.5. 638)

2.2.5. Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi - TMOK

Türkiye Milli Olımpıayt Komitesinin inşa edilmesi 20. yuzyılın girişine denk geliyor. İlk önce 1908 tarihinde Osmanlı Olimpıyat Komitesi diye yapılmış, Uluslararası Olimpiyat Komitesi araçılığında 1911 yılı kayıt edilmiştir. 1924 yılında Türkiye Milli Olimpiyat Cemiyeti diye tekrar yapılan Komite, 1924 yıl Parıs'ta garçekleşen Olimpiyat oyunlarına katılımını sağlamıştır. (Ahmet, 2013)

Türkiyede sporun yönetilmesi ve yönlendirilmesinde önemli kuruluş Türkiye Millı Olimpıyat Komitesi'dir. TMOK'un temel görevi Olimpik Antlaşma kaidelerine dayanarak ve ana prensiplerine göre Olimpik Haraketin ve sporun ilerlemesini temin etmektir. (Uğur, 2011)

TMOK, dernek olarak yapılan tuzel kiğiliğe sahib teşkilattır. Nizamnamesinde Komitenin, her çeşitli siyasi, ıktısadi ve dini kapsaından tamamen mustakil ve ve özerk bir teşkilat sayılır. (Ahmet, 2013)

Komitenin vazifelerinin belirtildiği 5.maddede TMOK, Olimpiyat oyunlarına Türkiyedeki sporcuların dahil olmasını teminden spor federasyonları ile alakalarına dair birtakım hükümleri bulunmaktadır. Uluslararası spor teşkilatları tarafından tescillenen Türkiyedeki bulunan spor federasyonlarıyla Uluslararası Olimpiyat Komitesi hemde başka ülkelerin millî olimpiyat komiteleriyle ilişki kurmasını, işbirlikçileri getirmesinin yolunu açar. Olimpiyat oyunlarına dahil olacak Türk katılımcıların Olimpik yeterliliklerini, müsabakalara dahil olma kabiliyetlerini inceledikten sonra onar verir. Olimpiyatlarla alakalı Türkiye spor federasyonlarıyla karşılıklı uyumsuzlukları net bir biçimde karara bağlar. Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi bundan başka Türkiyedeki spor federasyonların Olimpiyat hem diğer uluslararası müsabakalara katılmalarının yolunu basitlaştırmak amacıyla gereken önlemleri alır, teşvikte bulunur. Bu bağlam aynı zamanda uzvi olarak da kurulmuştur. Nizamnamenin üyelikle alakalı olan 6. maddesi uyarınca spor federasyonlarının bağlı olduğu teşkilatın, yani Gençlik ve Spor Genel Müdürü (Spor Genel Müdürü) TMOK'un hakikiy azası olarak kabul görmüştür. Bunun yanı sıra Olimpıyat Oyunları Programına katılan spor çeşitlarını uluslararası federasyonlara kaydı olan, Türkiye'deki spor federasyonlarının seçecekleri temsilciler de üye statüsünde kabul edilirler hemde yalnızca Konseyi toplantılarında katılım sağlama ve oy kullanma hakları bulunmaktadır. Tüzük ile kurulmuş olan ve TMOK'nin bir kısmı olan Konseyin, olimpiyat ve buna benzer oyunlara iştirak etmesine uygun görülmüş olan spor alanlarının ve müsabakalrın çeşitlerini tayın etmek, alakası bulunan federasyonların önerileri ve belgelemesine mütakip, oyunlara katılım sağlayacak sporcuların Olimpik yeterliliklerini, Olimpik Şarta göre inceledikten sonra onay vermek, olimpiyat veya uluslararası müsabakalara dahil olacak kafileleri organizede bulunmak gibi önem arzeden çeşitli vezifeleri de vardır.(Ahmet, 2013)

Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Konseyi: Yönetim Kurulunda bulunan asil üyeler hemde yedek üyeler, Yüksek Danışma, Sicil, Denetleme, Disiplin ve Yüksek Danışma Kurullarının başkanları, Konseyin Genel Kurulca seçilmiş olan asıl hemde yedek üyeleri, Olimpiyat oyunları programına dahil özerk milli federasyonları tarafından kendilerini temsilde bulunmak amacıyla

seçimde bulunacakları birer adet temsilci üyelerden oluşmaktadır. Konsey minimum 4 ayda 1 kez toplantı yapar. İhtiyaç olunması dahilinde Başkan'ın bizatihi davet etmesiyle daha kısa aralıklarla toplantıda bulunabilir.TMOK başkanı ayrıca Konsey'e de başkanlık etmektedir ve toplantıları da yönetimde bulunur. Başkan yoksa başkan vekili eğer o da yoksa Başkan yardımcılarından bir tanesi ya da görev verilmiş olan bir yönetim kurulu üyesiyle yönetilmeye devam edilir. TMOK genel sekreteri Konseyin sekreterliğini yürütür.

Konseyin vazifeleri aşağdakiler:

- Olimpiyat Oyunlarında ve buna benzer uluslararası Oyunlar'da katılım sağlamak için uyumlu olan spor dallarının çeşitleri ve müsabakalar hakkında görüşlerini bildirir,
- Alakası bulunan federasyonların tavsiyeleri ve belgeleme faaliyetine binaen katılım sağlayacak sporcularun Olimpik Liyakat" ları IOC'nin Olimpik Antlaşması dahilinde incelemede bulunup görüşlerini beyan etmek,
- Talepte bulunulması durumunda, Olimpiyat ve buna benzer uluslararası Oyunlara dahil olacak kafileler hakkında görüş bildiriminde bulunmak
- TMOK Yönetim Kurulu tarafından dilenilmesi durumunda Olimpiyat ve buna benzer uluslararası Oyunlar'a dahil olacak TMOK'u temsil edenlerle ilgili görüşlerini sunmak,
- Olimpizmi, "Olimpik Hareketi", TMOK adını ve sembolünü savunmak ve korumak dahilinde çeşitli önlemlere başvurmak.
- Federasyonlarca Konsey içinde kendisini temsil için seçilmiş olan üyeleri hakkında görüş bildiriminde bulunmak,
- TMOK Yönetim Kurulunca talepde bulunulan başka hususların hakkında görüşelerini sunmak, (http://www. olimpiyatkomitesi.org. tr)

2.2.6. Türkiye spor sisteminde spor federasyonları

Türkiye spor sisteminde her spor türleri kendisi sahip olan spor federasyonları vasıtasıyla yönetilmektedir. Spor federasyonları kendilerine ait olan alanda milli hemde milletlerarası çalışmalarının gerçekleştirilmesinde birinci derece vazifeye sahip kuruluşlardır. (İmamoğlu, 2011)

Türkiyede ilk federasyonların kurulduğu 1922 yılından 1936'ya kadar Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı zamanında uygulamaya konulmuştur. (Ahmet, 2013) Tarihte, TİCİ bünyesinde bulunan ilk fedrasyonlar tennis, futbol, yüzme, atletizm, eskrim, bisiklet, güreş, binicilik, halter ve boks 1922 yılın 24 ağustosunda oluşturulmuş ve yapılan zamanda uye olmak için uluslararası federasyonlara başvuruda bulunmuşlardır. (İmamoğlu, 2011)

Her spor çeşiti kendi alanında teknik olarak sorumluluğu olan her spor federasyonunun başında başkan, as başkan veya başkanlar, teşkilatın yönetiçi kurulunu oluşturan üyelikler ve genel sekreter hemde yetkili buro personeli var olması gerekmektedir.

Spor fedrasyonlarının iki temel vezifeleri şunlardır;

- Ilk olarak üyesi bulunduğu uluslararası federasyolar tarafından yapılan teknik kuralları ülkede uygulanmasını sağlamak,
- İkinci olarak milli yüksek düzeydeki kuruluşuna bağlı hemde ona karşı mesul olarak yurt içinde kendiye ait alanını örgütlemek ve dağılmasını sağlamaktır. (İmamoğlu, 2011)

diğer görevlerine:

- Spor alanıyla bağlı sporcuları eğitim ve yetkili olmaları için gereksinen ihtiyaç ve gerekli spor antrenörleri eğitilmesini sağlamakta bulunur.
- Hakemler için özel kurslar düzenler ve onları yetiştirir.
- Muvaffakıyetli olan sporcuları hemde başarıya aday olanlar için özel kamplar ve gelişim kursları düzenler.
- Her spor federasyonu kendı dalına ait uluslararası müsabaka kurallarını çevirir.
- Uluslararası spor müsabakalarına katılım sağlar.
- Kendı spor alanına ait yurt içi müsabakalarını hazırlar.
- Kendi sporu dalı için ihtiyacı olan spor tesisinin yapımına destek verir ve yardımcı olur.

- Milli takımda Türkiye Cumhuriyetini temsil edecek sporcuları tespit eder.
- Yarışma sporcusu olmayan çeştli yaştaki yurttaşlara kendi spor dalıda spor yapabilmeleri içn her türlü imkanlardan yararlandırımasına çalışır.

Federasyonlarda bunun yanında danışma, teknik kurullari hemde eğitim, sağlık kurulu, merkez hakem, yönetim, organizasyon, hukuk, dış ilişkiler ve başka kurullar da oluşturulmaktadır. (İmamoğlu, 2011) Federasyon başkanı Yönetim Kurulunun başkanı sayılır. Federasyonları genel sekreterlıklerine Devletin Memurları Kanunu uyarınca atanır. Yönetim Kurulu Üyeleri Federasyon Başkanını teklifi, Genel Müdürün uygun görmesiyle bakan tarafından ataması yapılır. Her spor federasyonunu başkanları ve yönetim Kurulunun Üyeleri kendilerinin spor dallarındaki yarışmalarda hakemlikte bulunamazlar ve antrenörlük de yapamazlar. Federasyon Yönetim Kurulu, başkanın yaptığı çağrıyla ayda en azından bir kez toplanması lazım. Bir sene dahilinde mazeret olmadan 3 kez mazeretsiz toplantılarda iştirak etmeyen üyelikleri Yönetim Kurulu aldığı kararla son bulur. Yönetim Kurulunun aldığı kararların uygulanmasını "Genel Sekreter" yürütür. (Hakan, 2009)

Yönetim Kurulunun görevleri;

1. Federasyonun bütçe taslağını hazırlamak,
2. Yetkileri içinde olan spor alanlarıyla bağlı olarak gelişimleri gözlem yapmak
3. Müsabakaların, uluslararası kurallara uygun olarak yapılmasını sağlamak,
4. Kulüplerarası yarışmalarda uyumsuzlukları çözmede bulunur,
5. yarışmalar için için gereken hakem antrenör ve yarışma yönetmelikleri ile ilgili tavsiyelerde bulunmak,
6. Federasyon bütçesini en olumlu biçimde ve iyi bir şekilde değerlendirilmesini sağlamak
7. Teknik kurulun kararları hakkında milli takım antrenörlerini belirlemek yönetim kurullarının belli başı görevleri arasındadır. (Hakan, 2009)

Federasyonların Gelir Kaynakları:

1. Müsabaka hasılatlarının %7'si
2. Bağiş ve yardılar

3. İtiraz ve ceza gelirlerinin %50'si

4. Bir takım fonlardan verilecek hisseler

5. Tescil vize yapma ve aktarma işlemlerinden herhangi bir pay almıyor

6. KDV Kanununda belirtilen ürünlerin Tekel işletme genel müdürlüğü tarafından yurt içndeki teslimatta ek vergi matrağına temel olan bedellerin %5'i (Hakan, 2009)

Türkiye sporunda 60 dolaylarında spor federasyonları bulunmaktadır. Federasyonların verimli bir şekilde ve düzenli sunulması amacıyla 5 başlık içerisine sıralanmıştır. Öncelikle Olimpiyatların Yaz, Kış spor türleri bölümü, Paralimpik spor federasyonları sonrasından Uluslararası spor oyunları olan spor federasyonları vb. (Tablo 2.1) (https://ipfs.io/ipfs/QmT5NvUtoM5nWFfrQdVrFtvGfKFmG7AHE8P34isapyhxX /wi ki/ T %C3 %BCrkiye'deki_spor_federasyonlar%C4%B1.html)

(Tablo 2.1)

Türkiye'deki spor federasyonları	
Yaz Olimpiyat sporları	Atıcılık ve Avcılık (TAAF) Atletizm (TAF) Badminton Basketbol (TBF) Beyzbol Softbol Korumalı Futbol ve Ragbi (TBSF) Binicilik (TBF) Bisiklet, Boks (türkboks) Cimnastik (TCF) Çim Hokeyi (TCHF) Eskrim (TEF) Futbol (TFF) Golf (TGF) Güreş (TGF) Halter (THF) Hentbol (THF) Judo ve Kuraş Kano (TURKAF) Kürek (TKF) Masa Tenisi (TMTF) Modern Pentatlon (MPF) Okçuluk (TOF) Sutopu (TSF) Tekvando (TTF) Tenis (TTF) Triatlon (TTF) Voleybol (TVF) Yelken (TYF) Yüzme (TYF)
Kış Olimpiyat Sporları	Buz Hokeyi (TBHF) Buz Pateni (TBPF) Kayak, Kızak
Paralimpik Sporlar	Bedensel Engelliler (BESF)

	Görme Engelliler (GESF)
Oyunları olan Sporlar	İşitme Engelliler (Sessizler) Zihinsel Engelliler (Özel Sporcular - TOSSFED) Hava Sporları (THSF) İzcilik (TİF) Üniversite Sporları (TÜSF)
Diğer Sporlar	Bilardo (TBF) Bocce Bowling Dart (TBBDF) Briç (TBF) Dağcılık (TDF) Dans Sporları (TDSF) Dünya Mücadele Sporları (DMSF) Geleneksel Spor Dalları (GSDF) Gelişmekte Olan Spor Branşları (GOSBF) Halk Oyunları (THOF) Herkes İçin Spor (HİS) Karate (TKF) Kickboks Motosiklet (TMF) Muay Thai Okul Sporları (TOSF) Oryantiring (TOF) Otomobil Sporları (TOSFED) Satranç (TSF) Sualtı Sporları (TSSF) Vucut Geliştirme Fitness ve Bilek Güreşi (VGFBF) Wushu (TWF)

2.3. Özbek sporu tarihi

Özbekistan tarihine göz attığımızda Özbekler, tarihtan günümüze kadar bilinen en eski Türk kavimlerinden bir tanesidir. (Tuncer vd. 2016) "Özbek" adı nasıl ve nereden geldiğini incelendiğinde araştırılan bir kaç görüşlerle karşilaşırız, en yaygın bilinen, bölgede 1313-1340 senelerde hükmeden Altınordu Hanı Özbek'in kavmine verilen isim diye biliniyor. Ondan önceki Çağatay ulusunda ayrı şekilde kalması için Coçi halkına verilen Özbek adı, bölgedeki Türkler tarafından İslamiyetin benimsemesini sağlayan Özbek Hanı müteakıp oymagı belirten bir süregenlik kazandı. Özbek Hanedanı 1748 seneye kadar devam etmiş. 1753-1920 yıllara denk Mangıt Hanedanı hükmetmiştir. (Nilüfer, 2016)

Özbeklerin geçmişimde de, öteki türk kavimlerinde olduğu gibi ata çok atfetmişlerdir. Atları iyi süren Özbek kavminde Gökbörü oyunu zor arazi şartlarında oynayarak usta biniciler olduğunu göstermişlerdir. Bununla birlikte Özbekler kuş avlamayı sevdikleri için yanlarında hancerler, kılıç taşımakta ve mızraklar kullanırlardı. (Tuncer vd. 2016)

Tarihten eski Türklerin Orta Asya'da yerleşmeleri ve bu bölge bozkır olduğundan göçebe olarak hayatlarını sürdürmüşlerdir. Kısa mesafeli mevsime dayalı göçlerin yanı sıra sayısı giderek artmış sürülerin fazla suyun yada otlak arazini bulunduğu yerlerde uzun mesafede göçlerde bulunmuşlardır. Bu göçlerin vazgeçilemez taşıma araçları at, araba; barınma için kolaylıkla sökülen ve takılan özellikteki çadır; savunmayı ve geçimi sağlaması için okçuluk olmuştur. (Tuncer vd. 2016)

Eski Türk medeniyetlerinde at yarışı spor yapmak ve eğlence için kullanılmaktaydı. İlkbahar, özel günler yani düğün, Nevruz gibi bayramlarda, erkek çocuğun doğumu şenliklerinde düzenlenmiştir. (Tuncer vd. 2016)

Avcılık faaliyetleri, Türk aile kültürünün üzerinde derin izleri bırakmıştır. Tarih boyu değişik isimlerle kurulmuş olan bütün Türk devletlerin hükümdrlık Sarayında Avcı türdeki kuşlar beslenmesini onları eğitilmesini sağlayan kısımlar olmuş. (Tuncer vd. 2016)

Türklerdekadimi spor türlerinden biri olan bu Güreştir. Güreş kelimesinin kökleri, Başkurt hemde Özbek türklerinin "kures" kelimesinden gelişmektedir. (Tuncer vd. 2016)

2.3.1. SSCB döneminde modern sporların Özbekistan'a girişi ve sporda teşkilatlanma

Özbeklerde spor çok eski tarihlere dayansa da Özbekistan'da modern anlamda sporun gelişmesinide teşkilatlanma iki dönem yani Sovyet Sosyalıst Cumhuriyetler Birligi (SSCB) dönemi ve Özbekistan Cumhuriyeti dönemlerine ayrılır.

1917 senesinde gerçekleştirilmiş olan Bolşevik İhtilali'nin sonrasında kurulmuş olan Sovyet yönetimi, 1918'de Taşkent'ı, sonar Hive Hanlığını, onda sonar 1920 tarihinde Buhara Hanlıklarını işgalde bulunmuş, buraları da Buhara, Harezm Halk Cumhuriyeti olarak dönüstürülmüştür. 1924 yılında Özbekistan SSCB merkez Komitesinden Özbekistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetinin kurulması kararını almıştır. (Nilüfer, 2016)

Spor devletin toplum, ekonomi ve başka her türlü sektorları ile bağlı oldüğü için spor sistemindeki yönetim gelişimi için bu sektorların etkisiye bağlıdır. Dolaysıyla, Özbekistanda ilk modern spor teşkilatlarının kurumsallaşması 19.yuzyılın sonu - 20.yuzyılın ilk yıllarıda ülkeye modern spor türleri girişi ve rus halkının Orta Asyaya göç etmesi ile kültürün spor alanına ve onun gelişmesiye de etkisi oldu.

Özbekistan spor alanındaki bilimsel kaynaklara göre, ülke şehirlerinde modern spor klüpleri, spor dernekleri teşkil etmek eğitimli insanların girişimi ile başladı. 1860 yılında herbiy okul ve eğitim alanlarında jimnastik, eskrim, fırlatma ve türlü egzersizli oyunlar yapılmaya başladı. (Komiljon, 2002)

Bisiklete ilgi 1894 yılında Taşkent amatör bisikletçiler derneğinin kurulmasına yol açtı.

1904 yılında Taşkent jimnastik ve fiziksel egzersiz amatör derneği, 1906 yılda 'Şahin' atletizm amatör grubu kuruldu.

1913 yılında Ülkede en büyük spor derneği "**Taşkent amatör sporcular derneği"** kuruldu.

1919 yılın Nisan ayında, Sovyet birliginde Beden terbiye Eğitimi ve Spor Kongresi yapıldı.

1920 yıl dönem acısından evrensel askeri eğitimi yapısıda "**Beden terbiyesi yüksek konseyi"** kuruldu. Onun başkanı N.I. Podovskiy atandı. Vatandaşlar savaşı bitişi sebebiyle evrensel askeri eğitimi yapısında olan "**Beden terbiyesi yüksek konseyi"** 1921 yılda sona erdi. Onun yerine Sovyet birligi gençler ıttıfakı komunist partisi ve sendikalar birligi beden eğitimi ve sporda liderlik etmeye başladı. Bu yuzden gençler ıttıfakı "Karınca" "Spartak" ve "Gençler fıotu" gibi spor dernekleri kurdu. (Lola, 2013)

1920 yıl Taşkent'da 15 ta spor teşkilatı, ülkede ise 70 dan fazla spor türleri özerk teşkilatları, 24 ta spor klüpleri, 17 ta beden terbiye kursu ve saire kurulmuştu. O zamanın gençlik ıttıfakı ve spor derneklerinin müdürleri, yöneticileri tarafından 1920 yılda Orta Asya Olimpiyatı yapıldı. Orta Asya Oplimpiyatı yarış, jimnastik, halter, futbol, atış gibi spor türleriden musabakalar içerdi. Ülke Genel Eğitim Merkezinde "Fiziksel Kültür" Merkez Konseyi kuruldu. Onun amacı, tüm spor teşkilatlarını, fiziksel kültür organizasyonları ve işgücünü fiziksel olarak bütünleştirmek olmuştu. (Lola, 2013)

Sovyet birligi gençler ittifakı komunist partisi girişimi ile tüm Sovyet Birliği Merkez İcra Kurulu 1923 yıl 27 Haziranda "**Beden terbiyesi Yüksek konseyi"** kurmaya karar verdi. Bu teşkilat başkanı olarak I.A. Semashko atandı. 1929 yıl 23 Eylul ve 1930 yıl 1 Nisan Parti ve Hukumet kararlarına göre ağırlıklı olarak ülkede, beden eğitimi ve spor yönetimi ile ilgili kurallar geliştirilmaya başladı. Sovyet Birliği Merkez İcra Kurulu terkibinde de tüm ittifak **Beden terbiyesi konseyi** kuruldu. Yeni anayasa kabul edilmesi nedeniyle (1936) bu Konsey **"Tüm İttifak Beden Eğitimi ve Spor Komitesi"**ne dönüştürüldü. (Lola, 2013)

1935-1936 yıllarda gönüllü spor dernekleri oluşmaya başladı. «Dinamo» (1923), «Spartak», «Lokomotiv», (1935) derneklerinin ileri deneyimlerine dayalı Merkezi Sendikalar Konseyi Kararnamesi uyarınca 64 gönüllü spor birliği kuruldu.

Sovyet Birligi döneminde Özbekistan spor alanında büyük başarılar sağlandı. Spor teşkiltlarının merkezi rehberlik çalışması, kurumsallık yapısı gelişti (1957, 1987), spor yönetimi kamu yönetimi (1959-1968) olarak merkezileştirildi ve geliştirildi. Sporcu sayısındaki artış, sporda yeni uzman eğitimi (1966 kararına dayanarak) ve spor tesisleri yapımındaki büyüme önemli ölçüde artmıştır. Öte yandan Sovyet birligi Cumhuriyetleri yabancı ülkelerle çeşitli nedenlerle yakın ilişki içerisinde değildi ve bu sporu olumsuz yönde etkilerdi. Bu nedenle, Miletlerarası Olimpiyat Komitesi, Uluslararası spor dernekleri ve yabancı ülkelerin burjuva örgütleri, onları düşman olarak tanıdı. Bu tür nedenlerle, Sovyet birligine yabancı ülkelerden neredeyse hiç biri çoşku ile karşılanmadı. Sovyet Birligi Cumhuriyetlerinin Uluslararsı musabakalarda da katılımı sağlanmadı. (Komiljon, 2002)

Sonuç olarak, Sovyet birligi devletleri 1917-1941 yıllar boyunca beden eğitimi ve sporun yapısında ve geliştrilmesi ile birçok önemli tarihi olay gerçekleştirmiştir. Sovyet sporlarının dünyada tanıtımını yapmak amacıyla 1928'de düzenlenen I Sovyet birligi Spor Oyunları ilk etkinlikleriden biri oldu. (Lola, 2013)

2.3.2. Özbekistan Cumhuriyeti bağımsız olduktan sonra sporda teşkilatlanma gelişimi

SSCB'nin çökmesinden sonra 1990 yılın 20 Hazıranında Özbekistan eğemenliğini. 1991 yılın 1 Eylulunda ise bağımsızlığını ilan etmişti.

Özbekistan Cumhuriyetini tüm diğer sektorları gibi bu dönem spor sistemi yapısının gelişimindeki ikinci hemde önemli bir dönem sayılır.

1992 yıl 14 Ocak'ta Özbekistan Cumheriyetinin "Beden terbiye ve spor hakkında"ki Kanun kabul edildi. (Komiljon, 2002)

Bu döneme kadar ülkede faaliyet gösteren Özbekistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu'nun "Özbekistan Beden terbiye ve Spor komitesi Yönetmeliğinin Onaylanması Hakkın"da 1987 yıl 2 Mart 91 sayılı Kararı'na göre spor sistemini "**Özbekistan Beden terbiye ve Spor Komitesi"** tarafından yönetilıyordu. Özbekistan Cumheriyeti Bakanlar Kurulu'nun 1996 yıl 21 Mayıs ayının 185 sayılı Kararı kabul edildi ve Özbekistan Cumhuriyetinde sporu yönetecek teşkilat "**Özbekistan Devlet Beden terbiye ve Spor Komitesi"** faaliyetine başladı. (Komiljon, 2002)

Özbekistan Devlet Beden terbiye ve Spor Komitesi Özbekistanda sporun devlet tarafından yönetilmesini belirleyen spor teşkilatıdır. Onun yönetim organları yapısı aşağıdakiler:

- Özbekistan Devlet Beden terbiye ve Spor Komitesi
- iller Beden terbiye ve Spor Komiteleri
- illerin şehir Beden terbiye ve Spor Komiteleri
- Taşkent şehri ve belediyeleri Beden terbiye ve Spor Komiteleri
- ilçeler Beden terbiye ve Spor Komiteleri organlarıdan oluşan teşkilat idi.

Özbekistan Devlet Beden terbiye ve Spor Komitesiye, Özbekistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanın ataması ve Özbekistan Cumhuriyeti Oliy Meclisi tarafından onaylanan Başkan yönetir. Başkan yardımcıları Devlet Beden Terbiye ve Spor Komitesi Başkanı'nın tevsiyesi üzerine Özbekistan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu tarafından atanır ve görevden alınırdı. (Komiljon, 2002)

Özbekistan Devlet Beden terbiye ve Spor Komitesi, kamu idare organı olarak kendisine verilen görevlerle ilgilenme ve sorumluluklarını yerine getirme konusunda yasal yetkiye sahiptir.

Özbekistan Devlet Beden terbiye ve Spor Komitesinin Görevleri:

- ülkede beden eğitimi ve spor gelişimi, sporda yıllık tahminlerin oluşumu, nüfusun bilimsel temelli beden eğitimi sisteminin tanıtılması ve bu konularda araştırma yapılmasına tatbik etmek;

- Beden eğitimi ve spor alanındaki öncelikli bilimsel ve metodolojik destek alanlarını belirlemek, finansal, teknik ve diğer kaynakları onların gelişimine birleştirmek;

- Nüfusla birlikte fiziksel kültür ve kitle sporlarının organizasyonu, sağlıklı, kapsamlı gelişmiş Özbekistan vatandaşlarının yetiştirilmesi, sağlığın korunması ve güçlendirilmesi, sağlıklı yaşam biçimlerinin oluşturulması, boş zaman etkinliklerinin organizasyonlarını idare etmek;

- kendi yapısında olan spor komiteleri ve kamu kuruluşları ile mahalelerde fiziksel kültür ve sporun geliştirilmesine yönelik serbest meslek spor komiteleri ve halk sağlığı, spor örgütlerinin genel alanlarda faaliyetlerini belirlemek ve koordine etmek;

- Ulusal oyunların düzenlenmesi ve gerçekleştirilmesi, ulusal spor yarışmaları organize etmek;

- engellilerle birlikte fiziksel iyileştirme çalışmaları yapılması, yardım faaliyetlerine katılım;

- sporcuların sosyal korunması, spor profesyonellerinin sosyal koruma sorunlarının çözülmesi;

- beden eğitimi personelinin eğitimi, yeniden eğitilmesi ve mesleki gelişimi;

- Uluslararası ve ulusal yarışmalar, musabakalr ve antrenman seansları düzenlemek, uluslararası sınıftaki spor asistanları ve sporcular için spor eğitimi düzenlemek;

- spor asistanlarının hazırlanmasını gerçekleştirir, spor okullarının dallarının gelişimini ve uzmanlaşmasını koordine eder, olimpiyat eğitim merkezleri gelişimini sağlar;

- muhasebe, raporlama ile beden eğitimi ve spor alanindaki teşkilatlarını kontrol etmek ve yönetim uygulamaları için organizasyonel-teknik araçların tanıtımını sağlar;

- yurttaşlara spor tesisleri, donanım, teçhizat, spor giyim ve ayakkabı sağlamak;

- Yabancı yatırımcıları ile yaptığı faaliyetlere ilişkin sözleşmelerin ve sözleşmelerin yapılması amacıyla Özbekistan Cumhuriyeti'ne yabancı yatırımcıların çekme sürecini düzenler;

- Beden eğitimi ve spor organizasyonlarının sunduğu hizmetler için nüfusun ihtiyaçlarını belirler, bilimsel yönelimli normlar geliştirir, yeni hizmet türlerin tanıtmak;

- Özbekistan Cumhuriyeti milli spor takımlarını eğitir ve Asya ve Dünya şampiyonluklarına, kupalara ve ilk oyunlara, Olimpiyatlara ve Asya Oyunlarına ve diğer uluslararası yarışmalara katılımlarını sağlar;

- Uluslararası spor planlarını öngörülen sıra ile geliştirir ve uygular;

- Özbekistan Cumhuriyeti'nin sporcuları tarafından oluşturulan bölgesel rekorlar kayıtları, belirlenen dünya rekorlarını teyit eder, dünyanın onay prosedürü için uygun olarak uluslararası spor organizasyonlarına ilgili belgeleri sunar;

- spor piyangoları yürütür ve kurumlarla birlikte onları uygulama koşulların onaylar;

- Özbekistan Cumhuriyeti Halk Eğitim Bakanlığı ve Özbekistan Cumhuriyeti Yüksek Eğitim Bakanlığı ile birlikte Özbekistan Cumhuriyeti'nin beden eğitimi ve spor konusundaki gereksinimlerini öğrenir ve bunları Özbekistan Devlet Beden terbiye ve Spor Komitesi'nin eğitim kurumlarında hazırlamasını sağlar. (Komiljon, 2002)

Yukarıda incelenen **Özbekistan Devlet Beden terbiye ve Spor Komitesi** kurumudan sonra Özbekistanda sporunun yönetimi 30.09.2004 tarih ve 455 sayılı "Özbekistan Cumhuriyeti Kültür ve Spor işleri Bakanlığı oluşturulması" Hakkında Kararı ile tüzel kişiliğe sahip **Özbekistan Cumhuriyeti Kültür ve Spor işleri Bakanlığı'ye** verilmiştir. Yenı bakanlık kurulması ile sporun yönetimini devlete verildiği söylenebilir.

Özbekistan Cumhuriyeti Kültür ve Spor işleri Bakanlığı'nın Örgüt Yapısı:

Özbekistan Cumhuriyeti Kültür ve Spor işleri Bakanlığı, bakanlık ve 14 bölgesel merkezinden meydana gelir. Spor işleri Bakanlık katma bütçeli, 14 bölgesel merkezleri ise Bakanlığın finansal hesabına tabidir.

Özbekistan Cumhuriyeti Kültür va Spor işleri bakanlığı - bakan, bakanın hem kültür üzerinde hem spor alanıda yardımcıları, danışma ve yardımcı birimler bulunmaktadır. Bakanlık bölgesel merkezlerinde ise bölge başkanı, ilçe başkanı bulunmaktadır.

Özbekistan Cumhuriyeti Kültür ve Spor işleri Bakanlığı görevleri:

- beden eğitimi ve sporun gelişimi için özel hedefli programlar geliştirir ve uygular;

- sporcuları Olimpiyat Oyunları ve diğer uluslararası spor yarışmalarına antrenmanları için fiziksel antrenman ve spor kamu dernekleri ile ilgili özel programlar geliştirir ve uygular;

- ülkenin milli spor takımlarının oluşumunu onaylar ve onları uluslararası spor yarışmalarına katılmasını sağlar;

- nüfusun farklı kategorilerinin fiziksel gelişim seviyesini belirlemek için spor normlarını geliştirir ve onaylar;

- beden eğitimi ve spor personelinin eğitimi, spor alanındaki spor eğitim merkezleri mesleki gelişimi ve eğitim kurumları ve bilimsel organizasyonlar, sertifikalı eğitimler düzenler;

- beden eğitimi ve spor ile ilgili bilimsel, metodolojik ve sporda alanında yayınların oluşmasını ve yayınlanmasını organize eder;

- yeterliliği dahilinde, beden eğitimi ve spor tesislerinin kullanım normları ve kuralları dahil olmak üzere, beden eğitimi, spor normlarını geliştirir hemde onaylar;

- beden eğitimi hemde spora verilen bilimsel ve bilgi destek sistemini düzenler;

- diğer yetkileri mevzuata uygun olarak yerine getirir.

Kültür ve Spor işleri Bakanlığı kurulduğu yıl olan 2004'den itibaren 2017 yıla kadar varlığını sürdürmüştür. Ancak iki büyük yani kültür ve spor hem çok boyutlu ve karmaşık alanların ayrıca özellikleri gelişmesiyle hem öte yandan farklı dallarda yükselmelerini sağlamak amaçiyla Bakanlık Özbekistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Kararına göre 17 Şubat 2017, Özbekistan Cumhuriyeti Kültür va Spor işleri bakanlığı ikiye ayrılarak yanı Özbekistan

Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı ve **Özbekistan Devlet Beden terbiye ve Spor Komitesi** kurulmuştur.

Bakanlık ve Komitenin farkına bakılıdığında: Bakanlık, kamu idaresini ekonomik, sosyal ve kültürel faaliyetlerinin bazı sektörlerinde uygulayan merkezi yürütme organıdır. Devlet Komitesi, ise ilgili sektörel kurumların faaliyetlerini koordine eder ve denetler. Belirli bir ağda devam eden süreçten sorumludur. Komite, sektörler arası yönetim fonksiyonu ile Bakanlıktan fark eder.

Özbekistan Cumhuriyeti yasalarına uygun olarak, Devlet Beden Eğitimi ve Spor Komitesi olarak kurulmuştur. Ancak, bu teşkilat faaliyetin uzun süre göstermeden hemde zaman şartlarına göre teknik bilgiler hemde uzmanlık gerektiren, spor çalışmalarının yürütülmesi ile sorumlu hemde yetkili kuruluş yapılması amaçıyla Komıte yerine **“Beden Eğitimi ve Spor Bakanlığı"** kuruldu.

2.3.3. Özbekistan Cumhuriyeti spor bakanlığı

Özbekistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanının 5 Mart 2018 tarihli "Özbekistan Cumhuriyeti **Beden Eğitimi ve Spor Bakanlığı** Kurulması Hakkında" PP-3583 sayılı Kararı ile kurulmuştur. Günümüzde bu Bakanlık Özbekistan spor yönetiminde ana kuruluşu hemde tüzel kişiliğe sahip bir kamu kurumudur. Tüzel kişiliğe sahip olmasına karşın, doğrudan doğruya Başbakanlığa bağlıdır.

Beden Eğitimi ve Spor Bakanlığı'nın Yapısı:

Beden Eğitimi ve Spor Bakanlığı Merkez ve Taşra teşkilatından meydana gelir. Merkez ve taşra teşkilatları Bakanlık denetimine tabi, finans edilme konusu devlet teşkilatı olduğu için devlet butçesinin Maliye bakanlığı tarafından karşilanır.

Beden Eğitimi ve Spor Bakanlık yapısında Bakan ve yardımcı birimler bulunmaktadır, bakanlığın Merkez yönetim kısmı Profesyonel sporlar bölümü, Ulusal sporlar bölümü, Hukuk İşleri, Bilgi İletişim Bölümü, Denetim Kurulu, Uluslararası İşbirliği Bölümü, İnsan Kaynakları bölümlerinden oluşmaktadır.

Beden Eğitimi ve Spor Bakanlığı'nın 14 bölgesel taşra teşkilatları mevcut olup, bölge taşra teşkilatlarında başkan ve yardımcıları, ilçe teşkilatlarında ise ilçe başkanı bulunmaktadır.

Beden Eğitimi ve Spor Bakanlığı'nın Görevleri:

- Genç nesilleri fiziksel olarak sağlıklı yetiştirilmesi, spor endüstrisini ve altyapısını geliştirmek, spor ve sağlıklı yaşam alanında beden eğitimi ve spora geniş bir yelpazedeki kişilerin katılımı sağlamak, ülkenin uluslararası spor alanlarındaki kazanımlarını ve tanınmasını teşvik etmeyi amaçlayan birleşik bir devlet politikasının uygulanması;

- Bölgelerdeki yerel devlet teşkilatları, sivil özerklik organları, beden eğitimi ve spor dernekleri, eğitim kurumları, kamu kuruluşları ile birlikte nüfusun, özellikle gençler, kadınlar, yaşlılar arasında beden eğitiminin popülerleşmesinde büyük ölçekli faaliyetleri koordinasyon etmek, şehirlerde ve bölgelerde düzenli spor musabakalrı, ulusal oyunları ve yarışmaları düzenli yapılması;

- Çocukları, özellikle kızları, düzenli spor faaliyetlerine dahil etmek, çocuk sporlarını kapsamlı bir şekilde geliştirmek, çocuk spor eğitimi kalitesinin iyileştirilmesi, uzak bölgeler dahil olmak üzere tüm bölgelerdeki çocuk spor tesisleri ağının daha da genişletilmesi, üç aşamalı "Umid Nihollari", "Barkamol avlod" ve "Universiada" yarışmalarının organizasyon

edilmesi va bu temelde çocukların sağlığının güçlendirilmesi ve onların fiziksel gelişimini sağlamak;

- Milli Olimpiyat Komitesi, spor federasyonları ve spor dernekleriyle birlikte yetenekli sporcuların seçimi, yeteneklerinin devamlılığını geliştirmek, Olimpiyat ve Asya Oyunlarına, Dünya ve Asya Şampiyonasına, diğer uluslararası turnuvalara başarılı katılımları için kaliteli spor rezervi sağlaması ve milli takımları gelişimin uygulanması;

- Ülkede profesyonel sporların gelişimi, çeşitli spor türlerinden ulusal musabakalar seviyesini ve kalitesini yükseltmek, uluslararası ve bölgesel yarışmalar düzenlemek;

- Kitle sporları, çocuk sporları ve profesyonel sporlarda spor tesislerinin malzeme ve teknik temellerinin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi;

- Spor personelinin eğitimi ve yeniden eğitilmesi, yüksek nitelikli antrenörlerle ve diğer spor personelleriyle spor teşkilatlarının sağlanmasının kontrol edilmesi;

- Spor alanındaki devletlerarası ve uluslararası spor bağlantılarının genişletilmesi ve güçlendirilmesi, yabancı yatırımların spor alanına çekmesine yönelik çalışmaların düzenlenmesi, popüler spor programlarını teşvik etmek

2.3.4. Özbekistan Milli Olimpiyat komitesi

Özbekistan Milli Olimpiyat Komitesi'nin kurulması için konferans 21 Ocak 1992 yılında Taşkent'te gerçekleşti. Özbekistan Milli Olimpiyat Komitesi, IOC'nin 1993 yıl gerçekleşen 101. toplantısında kabul edildi. (Komiljon, 2002)

Özbekistan Milli Olimpiyat Komitesi rehberliğinde Özbekistan'ın Olimpiyat Hareketine gönüllü olarak sporcular, spor federasyonları, Olimpiyat akademisi, olimpiyat kulüpleri ve diğer beden eğitimi dernekleri ve kuruluşları dahildir. (Lola, 2013)

Özbekistan Milli Olimpiyat Komitesi bir sivil toplum kuruluşu olarak Özbekistan Cumhuriyeti mevzuatına göre hemde Uluslararası Olimpiyat Komitesi Olimpiyat Şartına ve kendi tüzügüne uygun olarak faaliyetini yürütür. (Lola, 2013)

Özbekistan Milli Olimpiyat Komitesi Uluslararası Olimpiyat Sembolü, Slogan, Bayrak, Marş, "Olimpiyat Oyunları" adını Özbekistan Cumhuriyeti'nde kullanma hakkını yasal korunmasını sağlar. (Lola, 2013)

Özbekistan Milli Olimpiyat Komitesinin yapısı aşağıdakilerden oluşur:

• başkan, genel sekreter, başkan yardımcısı ve Komite üyeleri;

• Olimpiyat Oyunları programına dahil olan ulusal spor federasyonlarının temsilcileri;

• Ulusal spor federasyonlarının ve Olimpiyat dışı sporların temsilcileri;

• Özbekistan Cumhuriyeti bölgeleri ve Taşkent şehrinin spor teşkilatlarının temsilcileri;

• Olimpiyat Oyunları üyeleri, sporcu temsilcileri ve diğer şahıslar tarafından temsil edilmektedir.

Özbekistan Milli Olimpiyat Komitesinin yönetim organları:

- Genel Kurul;

- İcra Kurulu;

- Yürütme kurulu bürosu.

Özbekistan Milli Olimpiyat Komitesinin görevleri:

- Özbekistan'da Olimpiyat hareketinin teşvik etmek;

- Uluslararası Olimpiyat Komitesi, Asya Olimpiyat Konseyi, başka devletlerin Milli Olimpiyat Komiteleri, uluslararası spor federasyonları hemde dernekleriyle işbirliği yapmak, IOC'nin Olimpiyat Dayanışma programına katılım;

- Ülke milli takımları ve spor rezervlerinin hazırlanmasında spor organizasyonlarına yardım etmek;

- Diğer ülke sporcuları ile gençler arasında arkadaşlık ve kardeşliğin güçlendirilmesi, gençleri yarışmalarda adil rekabet, rakibine asil nitelikte davranmasını sağlamak için eğitilmesi;

- Özbekistan sporcuları başarılarının yaygın olarak tanıtılması;

- Spor personeleri arasında deneyimlerini paylaşmak ve becerilerini geliştirmek için konferanslar düzenlemek.

Özbekistan spor delegasyonu bağımsız Özbekistan adına Olimpiyat ve Asya Oyunlarına katılma hakkına sahip olduktan sonra, ilk defa 12-27 Şubat 1994 tarihlerinde Lillehammer, Norveç'te XVII Kış Olimpiyat Oyunları hemde 1996 tarihinde ABD, Atlantada garçekleşen XXVI Yaz Olimpıyatlarından katılımını sağladı. (Lola, 2013)

Günümüzde Özbekistanlı sporcular dünya capında garçekleşen çeşitli spor yarışmaları, dünya şampiyonası, kupalar ve her iki senede bir Asya kıtasında yapılacak olan Asya Oyunları hemde Olimpiyat oyunlarıda düzenli katılımını sağlarlar.

2.3.5. Özbekistan spor sistemi yapısında spor federasyonlarının yeri

Spor federasyonu - bir veya daha fazla spor geliştirmek, spor etkinliklerinin organizasyon etmek, Özbekistan Cumhuriyeti spor milli takımlarının üyelerinin uygun spor türlerine hazırlamak için üyelik bazlı ve devlet siciline sahip bir sivil toplum kuruluşudur. (Komiljon, 2002)

Özbekistan spor sisteminde, spor federasyonları, Adalet Bakanlığından bir sertifika (izin kağiti) alarak, sivil toplum bir kuruluş olarak hareket etmeye başlayabilir: federasyon statüsünü almak için kanuna göre Girişim Grubu Protokolü, kurulması gereken federasyon hakkında tüzük ve bu tür bir sporun Özbekistan Cumhuriyetinin en az altı ilinda geliştiği hakkında bilgi Adalet bakanlığı'na takdim edilir.

Spor federasyonları devlete (Adalet Bakanlığından) kayıt edildiktan sonra on beş iş günü içinde Beden Eğitimi ve Spor bakanlığının kayıtlar listesine giritilmesi için federasyon tarafından başvur yapılır. (http://lex.uz/docs/-413786?otherlang=1)

Kayıt için başvuruya aşağıdaki belgeler eklenir (spor federasyonu adıyla):

- spor federasyonunun Adalet Bakanlığından alınan devlet tescil belgesinin bir kopyası;

- spor federasyonunun yönetim yapısı hakkında bilgi;

- spor federasyonunun uluslararası spor federasyona (eğer uluslararası spor federasyona üye ise) üyeliği hakkında bilgi.

Spor Federasyonu tarafından sunulan belgeler, on beş gün içinde devlet kurumu yani Spor işleri Bakanlığı tarafından değerlendirilecektir. Belgelerde eksiklik olmadığı durumunda, sorumlu kişi tarafından imzalanan sonuca göre Spor Federasyonu "Kayıtlar listesi"ne eklenir.

Spor Federasyonu onay raporunun onaylanmasından sonraki üç iş günü içerisinde, ilgili federasyonun "Kayıtlar listesi"ne dahil edildiği bildirilecektir. (http://lex.uz/docs/-413786?otherlang=1)

Spor federasyonu statüsünü kazandığından sonra işe başlamadan önce federasyonun özel damgasını, amblemini ve iş yürütme formunu onaylar.

Spor federasyonları katma bütçeli: hem devlet hem sponsorlar tarafından yararlanır. Spor İşleri Bakanlığı tarafından her yıllık onaylanan "Spor yarışmaları Planı"da gösterilen musabakalar için Bakalnık maddi destek verir. (http://lex.uz/docs/-413786? otherlang=1)

Federasyonun en önemli görevleri, yarışma kurallarının geliştirilmesi veya değiştirilmesi, Turnuva Şartı'nın hazırlanması, hakemlerin eğitimi ve antrenörlerin performansıdır. Spor federasyonunun başında bir başkan, federasyon yönetici kurulunu teşkil eden kişiler genel sekreter ve yeterli buro personellerinden oluşmaktadır. Federasyonlarda ayrıca Hakemlerin hemde Antrenörlerin Konseyi vardır. Onlar da faaliyetlerini bağımsız olarak yürütür. Hakemler Konseyi, yarışma Kurallarını geliştirir, bu kuralların uygulanmasını onları adil geçişini ve yeni kuralları uygulamanmasını kontrol edilmesinde görevlidir. Yarışmalar önceden belirlenmiş ve onaylanmış "Yarışma talımatları" esas alınarak yapılacak, sonuçları federasyon kurulunda dikkate alınacak, ve rapor edilir. Antrenörler Konseyi, en iyi uygulamaları teşvik etmek, sporcuların teknik ve taktik becerilerini geliştirmek ve yarışmalara hazırlanmak gibi önemli konuları tartışacaktır. Federasyona gerekli problemleri önerir. (http://lex.uz/ docs/-413786?other lang=1)

Günümüzde Özbekistan'da Olimpiyat Oyunları programına dayanan ve Ulusal Spor türleri ve Olimpiyat Oyunları programına dahil olmayan spor türlerinde 53 spor federasyonu ve Paralimpik sporlar federasyonu mevcuttur. (Tablo 2.2.)

(Tablo 2.2)

Özbekistan'daki spor federasyonları	
Yaz Olimpiyat sporları	Akademik kürek federasyonu Cimnastik federasyonu Badminton federasyonu Basketbol federasyonu

	Boks federasyonu Bisiklet sporu federasyonu Voleybol federasyonu Hentbol federasyonu Golf federasyonu Judo federasyonu Atletizm federasyonu Okculuk federasyonu Karate WKF federasyonu At ve At Sporları federasyonu Halter federasyonu Eskrim federasyonu Kaya tırmanışı federasyonu Ragbi federasyonu Yüzme federasyonu Masa Tenis federasyonu Taekwon-do WTF federasyonu Tennis federasyonu Futbol federasyonu Çim hokeyi federasyonu Güreş federasyonu
Kış Olimpiyat Sporları	Kayak federasyonu Buz Pateni (Figürlü uçuş) federasyonu Hokey federasyonu Kızak federasyonu Snovbord federasyonu
Paralimpik Sporlar	Görme Engelliler Işitme Engelliler Amputee Futbolu (Amputee)

Ulusal sporlar	Özbek güreşi federasyonu Turan federasyonu Kemerli dövüş federasyonu Özbek dövüş sanatları
Diğer Sporlar	Dağcılık Bilek Güreşi Aşixara Karate Vücut geliştirme Bowling Djit Kun Do Powerlifting Sambo güreşi Spor dansı Dünya Mücadele Sporları Wushu Amatör ve profesyonel kickboks birliği Amatör ve profesyonel Muay Thai derneği Shotokan karate-do Kickboks Satranç

2.3.6. Özbekistan'da sporun yönetsel yapısı içinde spor okulları sistemi

Yukarıda belirtilen spor sistemiyle ilgili bilgiler, Cumhuriyetin ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimine ve halkın sağlığına yönelik çabaların bir işaretidir.

Modern gelişimin tüm süreçlerinde toplumun fiziksel eğitim gelişimi de açık bir yönetim gerektirir. Mükemmel sporcu gelişimine sahip olmak için insanları çocuklukta fiziksel olarak aktif olmalarını planlamak, organize etmek ve yönetmek, sporu hayatı boyunca düzenli olmasını sağlamak için önem verilmesi gerekir.

Buna dayanarak, Özbekistan Cumhuriyetinde, nüfusun fiziksel eğitimi organize etme ve yönetme konusunda benzersiz bir sistem yani kademeli spor okullarının yapısı mevcuttur.

Cumhurbaşkanın Kararı ve Bakanlar Kurulu'nun 2002 yıl 24 Ekimde kabul edilan "Özbekistan'da Çocuk Sporları Geliştirme Vakfı'nın oluşturulması Hakkındakı" Kararı da spor alanında bir dönüm noktası oldu. Ülkede çocuklar sporuna daha dikkat edilmaya başladi, bölgesel belediye, il, ilçe spor okulları kuruldu. (Lola, 2013)

Vakfın faaliyetlerinin amacı:

- Genç neslin fiziksel ve ahlaki refahı, sağlıklı bir yaşam tarzı sürdürmek ve çocuk kitle sporlarının gelişimini, spor dallarının önemli bir parçası olarak sağlamak;

- Çocuk sporlarının malzeme ve teknik tabanının daha da geliştirilmesi, bunun için devlet kurumlarıyla birlikte ekonomik kuruluşların, sponsorların, sivil toplum kuruluşlarının, uluslararası finans kuruluşlarının ve yabancı sponsorların fonları ile iş birligi sağlamak;

Çocuk Sporları Geliştirme Vakfı kendi faaliyetini Özbekistan Cumhuriyeti Anayasasına, Özbekistan Cumhuriyeti yasalarına, Özbekistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı kararnamelerine, Bakanlar Kurulu kararlarına ve ayrıca bu Nizamnamesine uygun olarak yürütür.

Çocuk Sporları Geliştirme Vakfı tüzel kişiliktir ve iş bağımsızlığı esasına göre çalışır, yasal olarak kendi mülkiyetine, özel butçesine sahiptir. Kendi adına mülkiyet ve mülkiyet dışı haklara sahiptir buna dair ilgili yükümlülükleri alır.

Çocuk Sporları Geliştirme Vakfı faaliyetine sivil toplum kuruluşları hemde kamu kuruluşları ve mülkiyet biçimleri, işletmelerin emek toplulukları, kurumlar, yaratıcı dernekler, bakanlıklar, ajanslar, şirketler, ticari yapılar, yabancı ve diğer kuruluşlar, sağlıklı bir neslin yetiştirilmesine katkıda bulunmak isteyenler gönüllü olarak katılımı sağlamaları mümkündür. Vakfınn ticari ve ticari aracılık faaliyetlerinde bulunması yasaktır. (Komiljon, 2002)

Çocuk Sporları Geliştirme Vakfı görevleri:

- çocuk sporlarının gelişimini açık ve tutarlı bir şekilde desteklemek;

- kamu eğitim yöneticileri ve eğitim kurumlarıyla birlikte, çocukları spora teşvik etmek, genç nesile spor yaparak sağlıklı bir yaşam tarzı sürdürmek, manevi ve fiziksel mükemmelliği arama gereğini anlatmak, onları olumsuz etkilerden korumak için zararlı alışkanlıkları azaltmak, Anavatan sevgisi ve ülkelerinde gurur ile karakterize edilen çocukları istikrarlı bir şekilde yetiştirmek üzerinde eylemleri gerçekleştirmek;

- öncelikle kırsal alanlarda, çocuk sporları için maddi bir temel oluşturmak, devlet okullarında ve yerleşim bölgelerinde modern çocuk spor kompleksleri ağının kurulması, modern spor malzemeleri ve ekipmanları ile donatmak ve etkili kullanımlarını desteklemek için gerekli finansal ve maddi kaynakların biriktirilmesi;

- çocukların fiziksel ve ruhsal eğitiminin modern biçimleri ve yöntemleri, cinsiyetlerine ve yaşlarına bağlı olarak spor becerilerini özümsemek, sporda yetenekli çocuklar için özel spor okulları ve spor merkezlerinde antrenman seçimi için bilimsel temelli sistem geliştirmek;

- çocukların fiziksel ve zihinsel sağlığının iyileştirilmesi amacıyla tıbbi kurum ve kuruluşlarla yakın işbirliği ve işbirliğinin sağlanması;

- çocukların beden eğitimi için modern bilimsel temelli sistemler, formları ve yöntemleri tanıtmak, ülkenin önde gelen bilim ve eğitim merkezlerinde ve yurtdışında çocuk spor öğretmenleri ile spor personelinin eğitimi ve onları yeteneklerini geliştirilmesi için Özbekistan Cumhuriyeti Halk Eğitim Bakanlığı, Spor işleri Bakanlığı, Milli Olimpiyat Komitesi, ülkedeki spor federasyonları, kulüpleri ve spor teşkilatlarıyla aktif olarak işbirliği yapmak;

- Çocuk kitle sporlarının gelişimi, yerleşim alanlarında modern çocuk spor komplekslerinin kurulmasınında kamu, sivil öz yönetim organları, küçük işletmeler, özel girişimcilik, uluslararası kuruluşları dahil olmak üzere işletmeler ve kuruluşların aktif katılımı sağlamak;

- Çocukların ve gençlerin spor alanlarındaki yerli ve yabancı yatırımların, sponsorlukların ve hibelerin kapsamlı bir şekilde dahil edilmesine yönelik çalışmaların düzenlenmesi;

- yetenekli genç sporculara maddi destek;

- Fiziksel kültür ve spor, kamu ve hayır faaliyetleri ile ilgili uluslararası işbirliğine katılım;

- Çocuk Sporları Geliştirme Vakfı bölgesel şubelerinin kurulması, ve onlara gerekli eğitimsel, metodolojik ve sergiyle gösterilen materyalları sağlamak, ve bu işe bilim adamları, nitelikli uzmanları çekmek;

- Ülke beden eğitimi ve spor sisteminin oluşumu ve gelişiminde katkı sağlamak. https://minsport.uz/post/view/28

Günümüzde, Özbekistan'ın her yerinde spor okulları büyük ölçekli kapsamda faaliyet göstermektedir. Bu spor okulları bölgesel olarak, ilçe, şehir ve iller spor okullarına hemde Olimpik ve olimpik olmayan spor okullarına ayrılmıştır. (Komiljon, 2002)

Spor okullarının bir sonraki aşaması, Olimpik spor kolejleri ve Cumhuriyet Yüksek Spor Okullarıdır. Ülkedeki bu aşamalı sistemin amacı genç neslin çocukluktan sportif etkinliklere katılmalarını sağlayarak spor yapmak sabitliğine ulaşmaktır. Bu aşamalı sistemin sürekliliğinin dayanıklı olması sporcuların katıldığı büyük yarışmalarda gösterdiği sonuçlara olumlu etkisi ile izlenir.

2016'da Rio'daki Yaz Olimpiyatları'nın sonuçlarına bakıldığında ve daha önce yapılan Olimpiyat Oyunları sonuçları ile karşılaştırıldığında Özbekistan Delegasyonu milli takım yapısı yeni genç sporculardan oluşmasına rağmen henüz tarihte beklenmeyen sonuçlara sahip oldukları gerçeğine bir örnektir.

3. GEREÇ ve YÖNTEM

3.1 Araştırmanın modeli

Bu araştırmanın dahilinde, Türkiye'de ve Özbekistan'da bulunan spor teşkilatlarının mevcut olan durumları, örgütsel olarak yapıları, spor sistemindeki teşkilatlarin yapılanma biçimleri, spor yönetimi dahilinde spor federasyonları, farklı spor okullarının spor sistemindeki yeri ve devlete olan ilişkileri ve spor teşkilatların denetimelerini benzer yönlerden nitel olarak karşılaştırma yapılmasına yönelik doküman incelenmesi modeliyle yapılan betimsel bir çalışmadır.

Dokümanların incelemeye tabi tutulması, araştırılması amaçlanan olgu ya da olguların hakkındaki bilgileri içermiş olan belgelerin analiz edilmesini kapsamaktadır. Dokümanların incelemeye tabi tutlması, neredeyse bütün araştırmalar için kaçınılması imkânsız olan verileri toplamanın yöntemidir. (Yeliz, 2008)

Elde bulunan kayıtları ve belgeleri incelenmesiyle veri toplamaya belgesel tarama adı verilir. Taranan belgeler: tarihtan günümüze kadar gelen olayları sonuçlarının izini birakabilecekleri her hangi bir araç ve gereçler, resimler, sesler, heykel ve binalar. Kalıntılar ile: olgulara ait yazıya dokulmuş olan bütün ansiklopedi, kıtaplar, mektup ve raporlar, sayısal veriler, tutanaklar, hatıratlar, biyografi ve benzer çeşit belgelerdir. Olgulara çok yaklaşmış olan, neredeyse birebir yansıtan, şöyle denebilirki aynı zamanda bütünleşmiş olan miras bırakılmış dökümanlardır. (Yeliz, 2008)

3.2. Evren ve örneklem

Araştırmanın evrenini Araştırma Türkiye Cumhuriyeti ve Özbekistan Cumhuriyeti'nin spor sistemi ve yönetimini oluştururken, örneklemini ise spor sistemindeki spor teşkilatları yani her iki ülkenin spor bakanlığı, milli olimpiyat komiteleri, spor federasyonlarının tarihten günümüze kadar gelişen süreci, yapılanma şekilleri ve devlete olan ilişkileri ve spor teşkilatları denetimlerinin farklılıkları değerlendirmeye alınmıştır.

3.3. Verilerin toplanma süreci

Nitel araştırma sosyal anlamda garçekleşmiş olayı kendi ortamının ve doğal oluşumunun dahilinde betimler. Deney ile yapılan nicel türdeki araştırmada olayların değişkenlerini değiştirmez. Nitel araştırmalarda topalanan bulgular gözlemleme, mülakat yapma, anket yapma yolu ile elde edilir. Gözlem ile veri elde etme tekniklerinin yazılı tasvirler, , fotoğraf ve video kayıtları, malzemeler ve yazılı kaynaklar olduğunu biliyoruz. İçerik analizinde görüşme, gözlem yada dokümanların yolu ile toplanmış olan nitel araştırma verilerini verilerin kodlanması, temalarının tespit edilmesi ve yorumlanması biçiminde yapılır. (Bozgeyikli, 2012).

Araştırmada Türkiye ve Özbekistanda zamanın dönemleri ile gelişen spor ve spor yönetimindeki teşkilatların tarıhtan günümüze kadar bulunan durumları, belirli görevleri, devletle olan alakaları denetimleri, yapılanma şekillerini mevcut spor sistemindeki spor teşkilatlarının konumu işlevleriyle alakalı dokümanlar taranmıştır.

3.4. Verilerin analiz edilmesi

Araştırmanın planlı bir şekilde çalışması sonrasında elde edilen bulgular toparlanıp bilgisayarda yazıya geçilmiş ve gereken düzeltmeler yapılmıştır. Bu çalışmada “betimsel analizi” yöntemi uygulanmıştır. Betimsel analiz yöntemi farklı bireylerin, aynı sorunun üzerinde, farklı fikirlerıyle konuşulanlardan ele geçmiş olan tarzda bilgi akatrımı yapılır. (Altunişik vd., 2015)

Betimleyici araştırmalar, ilgi gösterilen konuların veya etkinliklerin betimlemesinin yapılmasını, tasvirini elde etmeyi hedefleyen araştırmalardır. Bu araştırma tipinde üzerinde çalışılan olgu ya da örneklem hakkında elde edilmiş olan verileri betimleyerek ana özelliklerini tasvir eder. Betimleyici araştırmalarda, araştırılan konu veya grupların, araştırmacıların tarafından hiçbir tesir altında kalmadan, doğal haliyle gözlemlenmekte ve betimlenmektedir. Betimsel araştırma, araştırma konusu hakkında genel bir bakış açısına sahip olmak için gayet uygun olan bir araştırma tipi olduğunu söylemek doğru olur. (Lin, 1976)

Betimleyici araştırmalar, bir durumu saptamaya çalışan araştırmalardır. Betimleyici araştırmalar, olgular arasında neden-sonuç ilişkisini bulmaya çalışmazlar, ama bu araştırmalarda da birtakım temel istatistiksel veriler kullanılabilir. Betimleyici araştırmalar sonrasında aynı konuda yapılacak olan açıklayıcı araştırmalarda neyin odak noktası olması gerektiğiyle alakalı ipucunu sağlamaktadır. (Lin, 1976)

Betimleyici araştırmaların avantajı, incelenen konunun tamamıyla doğal ortamının dahilinde incelenmesidir. Dezavantajı ise neticelerinin ileri istatistiksel tekniklerle analiz edilememesi ve araştırmanın sonuçlarının yapılacak farklı yorumlara açık bir biçimde kalmasıdır. Betimleyici araştırmalar araştırmaya hipotez ile başlamadıkları, olguların arasında nedene dayalı ilişkiyi aramadıkları, açıklamak ve tahmin etmek amacına yönelik olmadıkları, çevresel koşulları kontrollerinin altında bulundurmadıkları nedeniyle nitel yöntemle yürütülürler. (Lin, 1976)

Betimlemek yapılan bir araştırmanın tek hedefi olabileceği gibi, araştırmalarda hem betimlemede bulunmak hem de açıklamak hedeflerini de taşıyabilirler. Araştırmanın tek hedefi, yalnızca betimleme yapmak ise, araştırmacı araştırılan olguyu etrafıyla ve detaylarıyla gözlemleyip, incelemede bulunur ve herhangi bir teorik problemi geliştirmeden konusunu tasvirde bulunur. (Lin, 1976)

4. BULGULAR

Araştırmanın sonucunda Türkiye ve Özbekistan'daki spor teşkilatlarının hangi biçimde kurulmaya başladıkları, örgütlenmesinin biçimlenmesi, milli spor sistemi yönetiminin dahilinde konumu içerisinde bulunan ve devlet ile ilişkileri, sporun yönetsel yapısı içinde spor federasyonlarının yeri ve spor okulları ile alakalı belgeleri içine almaktadır.

Bu araştırma dahilinde ele geçen veriler, bu iki ülkede spor teşkilatlanması arasında bulunan benzerlikler hemde farklılıkların karşilaştırması çalışmanın tartışma ve sonuç bölümlerinde geçecektir. Bulugular bölümünde her iki ülkedeki spor teşkilatlarının benzer ve farklılıkları ve gördükleri işlevi, tabi olduklarıyla alakalı yazılı biçimdeki dökümanların taranmasıyla ele geçirilen bulgular hakkındadır.

Bu iki ülkedeki spor teşkilatlarının benzeyen ve farklı olan yönlerini karşılaştırmak amaçıyla araştırmacı tarafından tablolar hazırlanmıştır.

Türkiye ve Özbekistan'daki Spor Bakanlıkların yapılarına bakıldığında tabi oldukları mevzuatlarla alakalı veriler Tablo 4.1 de sunulmuştur. Burada gösterilen verileri dikkatlı bir şekilde incelediğimizde karşılaştırılan iki ülkenin spor Bakanlıkları mevzuatlarla desteklenmistir.

Tablo 4.1. Türkiye ile Özbekistanda bulunan Spor Bakanlıklarının kabul ettikleri yasal mevzuatlar.

ÜLKELER	BAKANLIĞA İLİŞKİN MEVZUATLAR
TÜRKIYE	Türkiye Cumhuriyeti Anayasası
	3.06.2011 tarih ve 638 no.lu Gençlik ve Spor Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
	21.5.1986 tarih ve 3289 sayılı Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında kanunla duzenlemeler
	29.06 1938 tarihi, 3530 noilu Beden Terbiyesi Kanun
	22 Mayıs 1922'de Cemiyetler Kanunu'na göre
ÖZBEKİSTAN	Özbekistan Cumhuriyeti Anayasası
	05.03.2018 tarih ve PQ-3583 sayılı Özbekistan Cuhmhuriyetinin Cumhurbaşkanının "Beden Eğitimi ve Spor Hakkında" Kararı
	15.02.2017 tarih ve PF-4956 sayılı Özbekistan Cuhmhuriyetinin Cumhurbaşkanının "Beden Eğitimi ve Spor Komitesi Hakkında"Kararnamesi

	04.09.2015 tarih ve 394 sayılı Özbekistan Cuhmhuriyetinin "Beden Eğitimi ve Spor Hakkında Kanun'a düzenlemeler ve ilaveler Hakkında" Kanun
	26.05.2000 tarih ve 76-II sayılı Özbekistan Cuhmhuriyeti Kanun
	14.01.1992 tarih ve 513-XII sayılı Özbekistan Cuhmhuriyetinin "Beden Eğitimi ve Spor Hakkında Kanun"

Tablo 4.2 Türkiye ve Özbekistan sporcularının 2000-2016 yıllarda gerçekleştirilen Olimpiyat oyunlarında kazanan medalyaları karşılaştırılması

ÜLKELER	**Olimpiyat Oyunları**	**Medalya dağılımı**			**Toplam**
		Altın	**Gümüş**	**Bronz**	
TÜRKIYE	2016 Rio De Janeiro	1	3	4	**8**
	2012 Londra	1	2	1	**4**
	2008 Beijing	1	1	3	**5**
	2004 Atina	3	4	4	**11**
	2000 Sidney	3	0	2	**5**
ÖZBEKISTAN	2016 Rio De Janeiro	4	2	7	**13**
	2012 Londra	1	0	2	**3**
	2008 Beijing	1	2	1	**4**
	2004 Atina	2	1	2	**5**

	2000 Sidney	1	1	2	4

Tablo 4.2'de 2000-2016 yıllarda garçekleştirilen yaz Olimpiyat Oyunlarıya katılan Türkiye ve Özbekistan Milli Olimpiyat Komitelerinin mevcut sonüçlarına ilişkin bilgiler verilmektedir. Her iki ülkede Milli Olimpiyat Komitelerinin faaliyetleri, örğütsel yapıları amaçları, devlet arasındaki ilişkileri uluslararası spor kaidelerini göz önünde bulundurularak yürütülmektedir.

Türkiye ve Özbekistan'da spor federasyonları değerlendirildiğinde spor federasyonlarının denetimlerine göre farklılık **Tablo 4.3'de** göstermektedir. Ayrıca Türkiye spor yapısında gerekli hallerde Spor Genel Müdürlüğü spor federasyonlarının taahhütlerini yerine getirip getirmediklerini takip edebilir. Ama Özbekistanda ise bu prosedür sadece Adalet Bakanlığına ait olup her yılın sonunda spor federasyonların Adalet Bakalnığına raporlama formunda yıllık bilgi vermeleri gerekmektedır. Özbekistanda Spor Bakanlığının spor federasyonlarını denetleme yetkisi yoktur.

Tablo 4.3 Türkiye ve Özbeşistan spor federasyonlarının denetimi

Ülkeler	**SPOR FEDERASYONLARININ DENETİMİ**
TÜRKİYE	T.C Spor Bakanlığı, Spor Genel Müdürlüğü
	Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi
ÖZBEKİSTAN	Özbekistan Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı
	Özbekistan Milli Olimpıyat Komitesi

5. TARTIŞMA

Bu çalışmanın amacı, Türkiye ve Özbekistanda bulunan spor teşkilatlarının var olan durumlarının, kurumsal yapılarının, yapılanmasının biçimlerinin, devlet ve spor ortasındaki ilişkilerin ve her iki ülkedeki benzerlik ve farklılıkların değerlendirmektir. Çalışma her iki ülkenin spor yapısında olan Spor Bakanlığı, Milli Olimpiyat Komiteleri, spor federasyonları ve spor okulları yapısı hakkında olan dökümenlari inçeleyerek yürütülmüştür ve iki ülke arasındaki benzerlikler ve farkılıklar gösterilmiştir.

Bu verileri incelediğimizde bu iki ülkedeki spor teşkilatlarının tabi tutuldukları mevzuatların açısından benzer yönler mevcut olmaktadır. Ayrıca Türkiye ve Özbekistan'daki Spor Bakanlıkların yapılarına bakıldığında tabi oldukları yasal mevzuatlarına göre her iki ülkenin de sporunu yöneten teşkilat ilk kurulan zamanda özerkti, sonradan Spor Bakanlıklarına değiştiği görülmektedir.

Bununla birlikte Türkiye'de ve Özbekistanda Milli Olimpıyat Komiteleri karşılaştırılmasında iki ülke arasında benzerlik görülmektedir. Her iki ülkede Milli Olimpiyat Komitelerinin faaliyetleri, örgütsel yapıları amaçları, devlet arasındaki ilişkileri IOC uluslararası spor kurallarını göz önünde bulundurularak faaliyet gösterdikleri bulunmaktadır.

Sporun yönetsel yapısında yasaların tespit edilmesi, müsabakaların hazırlanması, sporcu bireylerin yetiştirilmesi ve milletlerarası yarışmalarda, uluslararası federasyonlara üye olmak şartıyla spor federasyonları çok önemli bir konumda bulunmaktadır. (Erten, 2006).

Türkiye ve Özbekistan'da spor federasyonları incelendiğnde spor federasyonlarının denetimlerine ilişkin farklılık arz etmektedir.

Bunun yanında Türkiye spor yapısında gerekli hallerde Spor Genel Müdürlüğü spor federasyonlarının taahhütlerini yerine getirip getirmediklerini takip edebilir. Ama Özbekistanda ise bu prosedür sadece Adalet Bakanlığına ait olup her yılın sonunda spor federasyonların Adalet Bakalnığına raporlama formunda yıllık bilgi vermeleri gerektiğiyi ve Özbekistanda Spor Bakanlığının spor federasyonlarını denetleme yetkisi olmadığı farklılık olarak gösterilmiştir.

6. SONUÇ

Bu çalışmada Türkiye hemde Özbekistan spor sistemindeki spor teşkilatlarının tarıhtan günümüze kadar bulunan dürümleri, belirli görevleri, devletle olan alakaları denetimleri, yapılanma şekillerini ve her iki ülkenin benzerlikleri ve farklılıklarını ortaya konulması gözlenmiştir.

Spor, ülkelerin feragat edemeyeceği veya şansa bırakmayacağı unsurlardan bir tanesidir. Çünkü bir devletin sıhatlı toplumunu yetiştirmek amacıyla ruhsal, zihin ve fiziki açıdan sağlıklı olarak devam etmesini sağlamak her ülkenin görevidir. Bu sebeple, ülke spor yapısı örğütlenme biçimleri, beden eğitimi, spor sistemindeki yönetme biçimleri ve ona dahil olma türleri sporun yönetilmesi için muhimdir. (Gök, 2010) Bu göreve yerine getirme için devlet, spora müdahelede bulunmuştur.

Araştırmanın bulguları incelendiğinde neredeyse bütün ülkelerde spor fedrasyonları hemde milli olimpiyat komiteleri haricinde, devletin içinde bulunduğu sporu yönetme bölümü Türkiye Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Özbekistan Beden Eğitimi ve Spor Bakanlığı adları ile bulunmaktadır. Her iki ülkede devlet-spor ilişkileri mevzuatlara göre düzenlemeye tabi olunmuştur. Bununla birlikte Türkiye ve Özbekistan Spor Bakanlıkları yapılanma şekillerine göre benzerliklerinden biri faaliyetleri merkez ve taşra teşkilatları olarak tanımlanmıştır.

Devletin spor teşkilatlarının ihtiyac duyduklarını karşılayabilmek için aynı zamanda global şartlarda spor yönetimini iyi bir şekilde devam ettirmesini hedefliyerek, spor ödeneği adıyla spor malzemelerini, tesislerin yapılmasını, tüzüklerinde bulunan hedefler doğrultusunda bilimsel, kültürel ve sanatsal faaliyetleri, sağlık alanındaki hizmetler, sigorta yapma, kiralama ve buna benzer zorunlu olarak ortaya cıkan giderlere karşı harcanmak için ayni olarak ve de nakdi olarak yardımda bulunur. (İlker, 2013)

Genel anlamda sporun yönetiminin dahilinde devletin bulunduğu konum incelendiğinde sporcular, antrenörler ve hakemlerin eğitimi için geliştirme programları, sporda şiddetle mücadele, herkes için spor, doping kullanımının önlenmesi, spora kaynak sağlama, modern bir şekilde geleceğe donuk olarak, miras bırakacak bir biçimde tesisleşme ve benzeri ana konularda hizmet etmenin yanında sporla alakalı mevzularda yasa oluşturma ve denetleme vazifesini yuklenmektedir. (İlker, 2013)

Türkiye ve Özbekistan'daki spor federasyonlarının denetimleri bakımında farklılık göstermektedir. Ayrıca Türkiye spor yapısında gerekli hallerde Spor Genel Müdürlüğü spor

federasyonlarının taahhütlerini yerine getirip getirmediklerini takip edebilir. Özbekistanda ise bu prosedür sadece Adalet Bakanlığına ait olup her yılın sonunda spor federasyonların Adalet Bakalnığına raporlama formunda yıllık bilgi vermeleri gerekmektedır. Özbekistanda Spor Bakanlığının spor federasyonlarını denetleme yetkileri yoktur.

Sonuçta, dünyada yaşanmış olan ilerlemeler dikkata alındığında, Türkiye ve Özbekistan spor yönetimi de bazı yeniliklere ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Her iki ülkede de adeta kamu hizmeti sayılarak yürütmeye tabi tutulan sporun devletin aracılığıyla yönlendiren, özendiren destek sağlayan ve denetleyen yönleri olduğu dıkkatımizi çekmektedir. Bunun yanı sıra, spor sisteminde yer tutan bütün yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri, gönüllü olarak kurulan spor kuruluşları, spor federasyonları ve bunların yanında özel ve tüzel kişiliğin sahibi olan spor teşkilatlarının devletin spor stratejisinin belli olmasında faal görev üstlenmektedir.

Araştırma sonucuna göre;

1. Spor hizmet ve faaliyetlerinin etkili ve verimli bir şekilde yürütülmesi için denetlemeye önem verilmelidir. Bunun için spor politikalarının, spor hizmetlerinin ve faaliyetlerinin başarı düzeyini denetleyen bir mekanizma kurulması gerekmektedir.

2. Spor yönetiminde hizmet birimlerinden olan federasyonlar özerk olarak nitelendirilen bir yapı içerisindedir. Ancak bu özerklik tam olarak sağlanamadığı için federasyonlar ve bağlı olduğu Spor Genel Müdürlüğü arasında yetki karmaşası oluşmaktadır. Bu durum sonucunda federasyonların etkin ve verimli çalışması sağlanamayabilir. Ayrıca ülkelerin her spor dalında milli takım sporcularını yetiştirilmesinde federasyonların düzenlediği kampları ve actığı eğitim merkezleri yapılmalıdır.

3. Eğitim kurumlarında öğrencilere düzenli spor yapma alışkanlığı kazandırılmalı, sporun faydaları öğretilmeli ve sporun önemi benimsetilmelidir. Spor eğitimin bir parçası olmalıdır ve spor bilincinin oluşması için temel eğitim ilköğretim kurumlarında başlamalı, spor eğitimi ve spor kültürü yeterince verilmeli ve okul sporlarının etkinliği artırılmalıdır.

4. Spor tesislerinin kullanım politikaları gözden geçirilmeli, halkın kullanımı için gerekli imkânlar oluşturulmalı ve bundan sonra yapılacak spor tesisleri toplumun istek ve ihtiyaçlarına göre belirlenmelidir. Spor tesislerini bölgelerde sayısını arttırılması ve her çağdaki vatandaşların spora katılmaları sağlanmalı.

KAYNAKLAR

- Abdulsamet E. (2015) Spor Kulüplerinde Görev Yapan Yöneticilerin Eğitim Durumları ve Yeterlılıkleri. Yayınlanmış Yüksek Lisans tezi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Fırat Üniversitesi. Elazığ
- Ahmet B. (2013) Avrupa Birliği Sürecinde Spor Federasyonlarinin Yapisal Bakimdan Değerlendirilmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans tezi. Sosyel Bilimleri Enstitüsü. Ankara Gazi Üniversitesi. Ankara
- Ahmet İ. ve Ayhan D. (2015) Tarihsel Süreç İçerisinde Türk Kültüründe Spor Algısı. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4-5
- Altunişik R., Çoşkun R., Yildirim E. ve Bayraktaroğlu S. (2015) Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Sakarya Kitabevi, 6.Baskı, Sakarya
- Atasoy B. ve Kuter F. (2005) Eğitim Fakültesi Dergisi, 11-22 (1)
- Bogdan, R.C.ve Biklen, S. K. (1982) Qualitative research for education : An introduction to theory and medhods. Boston:Allyn and Bacon.
- Deniz Ü. (2004) Atatürk ve spor. Bal-Tam Türklük Bilgisi dergisi, 10-12
- Elif B. (2016) Spor Bilimlerinin Tarihsel Temelleri, Pamukkale Üniversitesi
- Enis Ş. (2004) Ülke Tanıtımında Sportif Faaliyetlerin Yeri ve Anlamı. Yayınlanmış Yüksek Lisans tezi. Sosyal bilimler Enstitüsü, Ege Üniversitesi. İzmir
- Erol E. (2012) Atatürk'ün Spora ve Sporculara Bakışı, İstanbul
- Erten, R. 2006. Türk sporunun yapısal düzeni. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi.
- Faik İ. (2011) Türkiye'de sporun yönetsel yapısı içinde spor federasyonları. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, (2), 3-10
- Fikrat K. (2005) Spor güreşleri teorisi ve tarihi. Taşkent
- Fikret S. (2004) Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Niğde
- Fişek, K., 2003. Devlet politikası ve toplumsal yapıyla ilişkileri açısından spor yönetimi dünya'da ve Türkiye'de. Mart Matbaası, İstanbul
- Gök, Y. ve Sunay, H., 2010. Türkiye ve Fransa'da uygulanan spor yönetiminin kamu yönetimi açısından değerlendirilmesi. Spormetre, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, VIII (1).

- Gözde A. (2013) Yakin Dönem Gençlık ve Spor Politikalarinin Değerlendirilmesi. Yayınlanmış Doktora tezi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara Gazi Üniversitesi. Ankara
- Hakan S. (2003) Türk spor politikasına analitik bir bakış. Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve ve Spor Yüksekokulu SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 39-42
- Hakan S. (2009) Spor Yönetimi. Ankara: Gazi kitapevi yayınları
- İlker D. (2013) Türkiye ve İtalya'daki Spor Kulüplerinin Mevcut Durumlari ve Örgütsel Yapılarinin Karşilaştirmali Analizi. Yayınlanmış Yüksek Lisans tezi. Bahçeşehir Üniversitesi. İstanbul.
- Jean-Paul Roux, (2001) Orta Asya, Tarih ve Uygarlık, Kabalcı Yayınevi, İstanbul.
- Jöraqul E, (2008) Spor kültürü tarihi ve yönetim, Fen ve teknoloji merkezi Yayınları, Taşkent.
- Karasar, N. (2002) Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Yayıncılık, Ankara
- Kerem T. (2015) Turkiye Cumhuriyetı spor tarihi, Ankara
- Komiljon Y. (2002) Beden eğitimi ve spor yönetimi. "Abu Ali ibn Sino" yayınevi, Taşkent
- Lola J. (2013) Beden eğitimi ve spor tarihi. "Fen ve Spor" Özbekistan devlet beden eğitimi Enstitüsü yayinevi , Taşkent
- Nadi G., ve Erkan K. (1998) Türk Spor Teşkilatının Hukuki Yapısı. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, (3)
- Nilüfer A, (2016) Özbekistan Cumhuriyeti. Türkler, Cilt:19 Sayfa: 643-647
- Nurali T. (2015) Güreş çeşitleri ve uslubları, ÖzDJTI yayınları, Taşkent
- Nuran K. (2014) Genel Spor tarihi Sakarya Üniversitesi spor yönetimi
- Özbay G., (1992) Türklerde Spor Kültürü, Ankara
- Resmi Gazete. 3289 Sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun. Ankara: 1997.
- Resmi Gazete. 638 Sayılı Gençlik ve Spor Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname. Ankara: 2011.

- Serkan A. (2018) 1982 Anayasasi'nin 59. Maddesi Bağlaminda Spor Tahkim Kurulu Kararlarinin Denetimi. Yayınlanmış Yüksek Lisans tezi. Sosyel Bilimleri Enstitüsü. Ankara Gazi Üniversitesi. Ankara
- Tuncer K. ve Mahmut K. (2016) Türk spor tarihi, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları/Devlet Kitapları yayinları (1.baskı), Ankara
- Uğur Ö. (2011) Cağdaş Spor Bilincinin Oluşmasında Spor Yöneticilerinin Görüşleri. Yayınlanmış Yüksek Lisans tezi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara Gazi Üniversitesi. Ankara
- Veli Ç. ve Nefise B. (2010) Geç Osmanlı Döneminde Batılılaşma Ekseninde Beden Eğitimi ve Spor. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 24
- Yeliz M. (2008) Doküman İncelemesi https://www.academia.edu, erişim: 04.05.2019
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2003) Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara
- http://www.sporbilim.com/sayfa.asp?mdl=haber&param=51 Erişim: 05.01.2019
- http://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Detay/Hakkimizda/Konsey/19/1Erişim: 30.01.2019
- https://ipfs.io/ipfs/QmT5NvUtoM5nWFfrQdVrFtvGfKFmG7AHE8P34isapyhCxX/wiki/T%C3%BCrkiye'deki_spor_federasyonlar%C4%B1.html Erişim: 02.02.2019
- http://www.ekospor.com/spor-federasyonlari-secimi/ Erişim: 02.02.2019
- https://nrm.uz/contentf?doc=37560_o%E2%80%98zbekiston_respublikasi_davlat_jismoniy_tarbiya_va_sport_qo%E2%80%98mitasi_to%E2%80%98g%E2%80%98risida_nizom_(o%Eon_qarori_bilan_tasdiqlangan)&products=1_zakonodatelstvo_respubliki_uzbekistan Erişim: 16.02.2019
- http://lex.uz/docs/-413786?otherlang=1 Erişim: 16.02.2019
- https://minsport.uz/post/view/28 Erişim: 11.03.2019
- https://outdoorturkiye.net/tarihsel-bir-bakis-acisiyla-spor/ Erişim: 15.04.2019
- http://www.mevzuat.gov.tr Erişim: 15.04.2019
- http://www.turkosfer.com/ozbekistan-cumhuriyeti/ Erişim: 04.05.2019
- http://www.gsb.gov.tr Erişim: 14.05.2019
- http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/4.5.638. Erişim: 14.05.2019

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı	NAFISA	**Soyadı**	AKHMEDOVA
Doğ.Yeri	ÖZBEKİSTAN	**Doğ.Tar.**	23.01.1991
Uyruğu	Özbek	**TC Kim No**	
Email	nafısa.akhmedova@gmail.com	**Tel**	

Eğitim Düzeyi

	Mezun Olduğu Kurumun Adı	**Mez. Yılı**
Yük.Lis.	İstanbul Üniversıtesi	2019
Lisans	Özbekistan devlet beden eğitimi ve spor universitesi	2013
Lise	Taşkent iktisat kolleji	2009

İş Deneyimi (Sondan geçmişe doğru sıralayın)

	Görevi	**Kurum**	**Süre (Yıl - Yıl)**
1.	Yönetici	Profesyonel Dövüş Sanatları Devlet Spor Okulu	2014-2016
2.	Asistan	"Yoshlik" Gençlik Spor Organizasyonu	2013-2014

Yabancı Dilleri	**Okuduğunu Anlama***	**Konuşma***	**Yazma***	**KPDS/ÜDS Puanı**	**(Diğer) Puanı**
Ingilizce	Çok iyi	İyi	İyi		
Rusça	İyi	İyi	İyi		
Koreca	Orta	Zayıf	Zayıf		

***Çok iyi, iyi, orta, zayıf olarak değerlendirin

Bilgisayar Bilgisi

Program	**Kullanma becerisi**
Ms Office programlari	Cok iyi

Özel İlgi Alanları (Hobileri): takım spor maçlarına gitmek, yabancı diller öğrenmek, tarihi geziler, psikolojik kitaplar okumak, sporu yapabileceğim yeni yerler kaşfetmek